

ਪਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਮਜ਼ਾ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

www.pardesitimes.com
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੰਦੋਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 17 No. 414 January 11, 2023 E-mail : info@pardesitimes.com Ph 510-938-7771, 510-516-3536

ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2023 ਦੀਆਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਮਰਥਕਾਂ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਰਤਾ, ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਅਤੇ 'ਪਰਦੇਸ਼ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਸਣੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੰਬਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਠੰਡ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਪੰਜਾਬ ਸਣੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਠੰਡ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਧੁੰਦ ਪੈਣ ਕਾਰਨ 39 ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਅੱਜ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਅੱਜ 2.4 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਰਿਹਾ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਡਿਗਰੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 9.2 ਡਿਗਰੀ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ 8.2 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਰਿਹਾ। ਜਦਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 7.9 ਡਿਗਰੀ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ 10.4, ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ 6.5 ਡਿਗਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਭਿਵਾਨੀ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 3.8 ਡਿਗਰੀ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿਸਾਰ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 4.3 ਡਿਗਰੀ, ਅੰਬਾਲਾ ਵਿਚ 8.2 ਡਿਗਰੀ, ਨਾਰਨੌਲ ਵਿਚ ਪੰਜ ਡਿਗਰੀ ਤੇ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਡਿਗਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਅੱਜ 7.8 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਰਿਹਾ।

17ਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਮੌਕੇ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ'- ਮੋਦੀ

ਇੰਦੌਰ- 17ਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸੰਮੇਲਨ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਢੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤਾਕਤ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸੰਮੇਲਨ ਮੌਕੇ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਰਮੂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪੂਰੀ ਉਰਜਾ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ

ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਜਯੋਤਿਰਦਿਤਿਆ ਸਿੰਘੀਆ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਦੇ 'ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਯਾਤਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜੋ ਅਗਲੇ 25 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ' 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅ ਨੁ ਸ ਾ ਸ ਿ ਤ , ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਸੰਦ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਾਣ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਸਕਤ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ

ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਮਰੱਥ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਲਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸਿਆਸਤ, ਕਾਰੋਬਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ, ਵਿਗਿਆਨ-ਤਕਨੀਕੀ ਤੇ ਦਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਚੋਣਵੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 17ਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇੰਜਣ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਮਰੱਥ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਹੁਨਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤ

ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੂਤ (ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ) ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਕਰੋੜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ 'ਇਕ ਭਾਰਤ ਸਰਬੋਤਮ ਭਾਰਤ' ਦਾ ਸੁਖ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪੁੱਤੀਸ਼ਤ ਗਾਰੰਟੀ
ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803
CELL 510-565-6667
3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

See me today and get the discounts and service you deserve
Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# 0F22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040
Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company, State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto - Home - Life - Health - Business - Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490
30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)
Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

Joshi Law Firm
Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ
www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com
ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਡਿਪੈਂਟੇਸ਼ਨ ਅਸਾਈਲਮ ਸਿਟੀਜਨਸ਼ਿਪ ਗਾਰੀਨ ਕਾਰਡ ਫੈਮਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਆਹ ਦੇ
ਆਧਾਰ ਤੇ ਗਾਰੀਨ ਕਾਰਡ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ ਫੈਮਲੀ ਲਾਅ ਤਲਾਕ ਦੀ
ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਰਚਾ
TANVIR JOSHI
SBN: 302226
(559) 312-0083 (O) (888) 630-1230 (F)
516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704

Certified Insurance Agent
Global Green
INSURANCE AGENCY
ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਰਵਿਊਜੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦਫਤਰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਫਤਰ
3155 Kearney Street Fremont, CA 94538 510-657-6444
37-18-73rd ST. Ste 401 Jackson Height, NY 11372 718-533-8444
2945 W. Capitol Ave. West Sacramento CA-95691 916-372-448
4491 w. Shaw Ave # 3008 Near Costco Fresno, CA 93722 phone 559-271-5511

ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤ' ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸੂਬੇ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਕ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਮਨੁੱਖੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਦੱਬ ਕੇ ਗਲਣ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ "ਕੁਦਰਤੀ ਜੈਵਿਕ ਵਿਘਟਨ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਕੁਝ ਹੀ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2019 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅਮਰੀਕੀ ਸੂਬਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰੋਰਾਡੋ, ਓਰੀਗਨ, ਵਰਮਾਉਟ ਅਤੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਘਟਨ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਿਊਯਾਰਕ ਛੇਵਾਂ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਗਵਰਨਰ ਕੈਥੇ ਹੁਚਲ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਰਾਉਂਡ ਵਿਚ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਸਾਲ 2019 ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਛਾਪੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਹੈ।

'ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਖੇਤ'

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਵਿਛੀ ਘਾਹ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖ ਇੱਝ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕੋਈ ਟਹਿਲਣ ਲਈ ਥਾਂ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਕਈ ਥਾਂ ਝਾੜੀਆਂ ਦੀ ਉਚਾਈ ਨੇੜਲੀ ਘਾਹ ਨਾਲੋਂ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਮੀਟਰ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਉੱਗੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਮਨੁੱਖੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਗਲਣ-ਸੜਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਹੇਕਟੇਅਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਨਸਾਨੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕਈ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਪਲਾਸਟਿਕ 'ਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਰਹਿਣ। ਹਰ ਲਾਸ਼ ਘਾਹ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸੇ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਘਾਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਵਾਧੂ ਪੋਸਟਿਕ ਤੱਤ। ਅੱਜ ਇੱਕ ਗਰਮ ਤੇ ਹੁੰਮਸ ਭਰਿਆ ਦਿਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਘਾਹ ਉੱਤੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਦਬੂ ਬੇਹੱਦ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਤੱਕ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਲੋਰਿਡਾ ਦੇ ਟਾਂਪਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਫਲੋਰਿਡਾ (ਯੂਐੱਸਐੱਫ) ਵੱਲੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਇੱਕ ਆਰਥੋਪੋਲੋਜੀ ਲੈਬ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਖੇਤ', ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨੀ 'ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸੀਮੈਂਟਰੀ' ਜਾਂ 'ਟੈਂਫੋਨਮੀ ਲੈਬੋਰਟਰੀ' ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਖੇਤ' ਨੂੰ 2017 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੇਤ ਹੀਲਜ਼ਬੋਰੋ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਬਦਬੂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜਾਨਵਰ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਬਦਬੂ ਫੈਲੇਗੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁੱਲ ਘਟ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਹੀ ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਖੇਤ' ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਯੂਐੱਸਐੱਫ ਦੇ 6 ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਖੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਯੂਕੇ 'ਚ ਵੀ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋ ਵਿਗਿਆਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਕਿਵੇਂ ਸੜਦਾ-ਗਲਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਕੜੇ ਇੱਕਠੇ ਕਰਕੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਤੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਐਰਿਨ ਕਿਮਰਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਗਲਣ-ਸੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤੇ ਨੇੜਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ।" ਯੂਐੱਸਐੱਫ 'ਚ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਐਂਥਰੋਪਾਲੋਜੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਕਿਮਰਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੀਮ ਦੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਚ ਅਸਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਗਲਣ-ਸੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਸਲ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਗਲਣ-ਸੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ

ਡਾ. ਕਿਮਰਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਗਲਣ-ਸੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਰੈਸ: ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਰੁਕਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਪਮਾਨ ਘਟਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਰੀਰ 'ਚ ਖੂਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਰੁਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਲੋਟ: ਬਲੋਟ ਮਤਲਬ ਸਰੀਰ ਦਾ ਫੁਲਣਾ, ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਸਰੀਰ 'ਚ ਨਰਮ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੈਸਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਰੀਰ ਫੁਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਟਿਸ਼ੂਆਂ 'ਚ ਵਿਗਾੜ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਕਟਿਵ ਡਿਕੇਅ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਭਾਰ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਮੈਗਟਾਂ (ਕੀੜੇ)ਵੱਲੋਂ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਦੂਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਚ ਫੈਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਂਡਵਾਂਸਡ ਡਿਕੇਅ: ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਧੇਰੇ ਨਰਮ ਟਿਸ਼ੂ ਖਾਧੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੈਕਟੀਰੀਆ, ਮੈਗਟ (ਕੀੜੇ) ਘਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਲਾਸ਼ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਬਨਸਪਤੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਤੇਜ਼ਾਬੀਕਰਨ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਰਾਈ ਰੀਮੇਨਜ਼: ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਪਿੰਜਰ ਵਾਂਗ ਦਿੱਖਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪਹਿਲਾ ਚਿਹਰੇ, ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਨਮੀ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਲੇਪ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥ ਲਗਾ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਮਿਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ

ਇਹ ਪੜਾਅ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਡਾ. ਕਿਮਰਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਖੋਜ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਪਯੋਗੀ ਡਾਟਾ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨ ਲਈ ਇਸ ਯੂਐੱਸਐੱਫ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ ਕੁਝ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮੈਟਲ ਦੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੜਨ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਦ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਨਰੀਖਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀ-ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਗਟ ਨਰਮ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਪਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਗਿਰਝਾਂ, ਚੂਹਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਵੱਡੇ ਝੁੰਡ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਕਿਮਰਲੇ ਮੁਤਾਬਕ, "ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿੰਨੀ ਮਿਲ ਸਕੇ ਓਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।" ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖੇਤ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਪਰ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬੰਦ ਹੈ। ਡੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਡੂ-ਭੌਤਿਕੀ ਮਾਹਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ, ਹਵਾ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਜਦੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪਿੰਜਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਡਰਾਈ ਲੈਬੋਰਟਰੀ" 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖੋਜਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

ਅਣਸੁਲਝੇ ਅਪਰਾਧ

ਵਧ ਰਹੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਅਮਲ ਜਨਤਕ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ? ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਸਬੰਧੀ ਬਹਿਸ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਜ਼ਾਜ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਯੂਨੀ-

ਟੈਫਨਾਮੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ (ਜਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਕਿਵੇਂ ਸੜਦਾ-ਗਲਦਾ ਹੈ) ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਾਟਾ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਿਕਿਤਸਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਲਣ-ਸੜਣ ਦੀ ਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਦੀ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਹੋਈ ਤੇ ਕਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੂਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਟਾ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅਣਸੁਲਝੀਆਂ ਹਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਲਾਸ਼ਾਂ, ਮੌਤ ਅਤੇ ਗਲਣ-ਸੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ, ਕਈਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਕਿਮਰਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਦੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਵਿਸ਼ੇ (ਸਬਜੈਕਟ) ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। "ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੁਖਦਾਈ ਕਹਾਣੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਥਿਤੀ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਡਾ. ਕਿਮਰਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20-30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਇਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਹਨ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ 1980 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਰੀਬ 250,000 ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਖੇਤ ਨੂੰ 50 ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 180 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਲਾਸ਼ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਪੜਾਅ 'ਚ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਲੋਕ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਵਾਦ-

ਇਹ 'ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖੇਤ' ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ। ਯੂਕੇ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸੈਂਟਰਲ ਲੈਂਕਾਸ਼ਾਇਰ 'ਚ ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਅਤੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਐਂਥਰੋਪਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਪੈਟਰਿਕ ਰੈਂਡੋਲਫ ਕੁਇਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ 'ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖੇਤ' 'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇੱਥੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਪਰ ਡਾ. ਕਿਮਰਲੇ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 'ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੈਬਜ਼' ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਣਗੀਆਂ। "ਕੋਈ ਵੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਗਾਰਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖੇਤ' ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।"

ਭਾਰਤ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਖੋਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਮਲ ਸਿਰੇ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਲਾਭ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਪੈਸਾ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਵੱਜੋ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਯੂਜੀਸੀ) ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਅਮਲ ਤੇ ਫੀਸ ਬਾਰੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਹ ਮੂਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵੀ ਭੇਜ ਸਕਣਗੇ। ਨਿ-ਗਰਾਨੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੀਸਾਂ ਆਦਿ ਵਜੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਖਰਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੋਣਗੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ

ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲੇ ਕੋਰਸ, ਅਧਿਆਪਨ ਤੇ ਮੁਲਕਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਉਮੀਦ, ਖੋਜ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਾਢਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਆਦਿ ਅਜਿਹੇ ਪੱਖ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਮੈਡੀਕਲ ਤੇ ਬਿਜਨਸ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਨਾ ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੇਮਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਹਿਜ਼ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ; ਅਦਾਰੇ ਦਾ

ਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਤੇ ਵੱਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਅਦਾਰੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਭਾਰਤ ਜੋੜੋ ਯਾਤਰਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ, ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ- ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਭਾਰਤ ਜੋੜੋ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਨੇੜੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਮਗਰੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਭਗਵੰਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੱਚਰ ਨੇ ਪਲਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਲਗਪਗ 40-45 ਮਿੰਟ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਸਣੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਰਤੋ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਮੌਕੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੇੜਲੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਗਈ। ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ

ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅੱਜ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਭਾਰਤ ਜੋੜੋ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਰਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਮਗਰੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਉਤਰੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਬੁਠੂ ਤੇ ਰਾਜਪੁਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਹਿੰਦ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਮੁੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਮਿਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਸੰਭੂ ਰਸਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਾਖਲ

ਹੋਇਆ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕੇ ਸਰਹਿੰਦ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਇਥੋਂ ਭਲਕੇ 11 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਸਮੀ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਅੱਜ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਠਹਿਰਨਗੇ ਤੇ ਭਲਕੇ 11 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ। ਸਰਹਿੰਦ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਿੱਗਵਿਜੈ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਬੜਿੰਗ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਿੰਡ ਸਿੰਧੂਪੁਰ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਵਰਕਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀ ਦੀਪ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਤੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਗ, ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਛੋਲੇ ਭਟੂਰੇ ਵੀ ਛਕੇ।

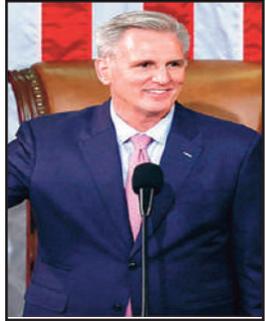
ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖ ਜੱਜ ਨੇ ਹਲਫ਼ ਲਿਆ

ਹਿਊਸਟਨ- ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮੋਨਿਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੈਰਿਸ ਕਾਉਂਟੀ ਦੀ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਹਲਫ਼ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖ ਔਰਤ ਜੱਜ ਹਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਹਿਊਸਟਨ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਲੋਅਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੈਰਿਸ ਕਾਉਂਟੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੱਤਰਵਿਆਂ 'ਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ ਸਨ। ਮੋਨਿਕਾ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੌਮੀ ਤੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਲੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਟੈਕਸਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਜੱਜ ਤੇ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਰਵੀ ਸੰਦਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਹਿਊਸਟਨ ਦੇ ਮੇਅਰ ਸਿਲਵੈਸਟਰ ਟਰਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ-ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨਸਲੀ ਭਿੰਨਤਾ ਹੁਣ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ।

ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਮੈਕਾਰਥੀ ਬਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਦਨ ਦੇ ਸਪੀਕਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਆਗੂ ਕੇਵਿਨ ਮੈਕਾਰਥੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਦਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਪੀਕਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਕਾਰਥੀ (57) ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੈਨਸੀ ਪੇਲੋਸੀ (82) ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡੈਮੋਕਰੈਟਾਂ ਨੇ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਗੁਆ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 435 ਮੈਂਬਰੀ ਸਦਨ ਵਿੱਚ 222 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜਦਕਿ ਡੈਮੋਕਰੈਟਾਂ ਨੇ 212 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਕਾਰਥੀ ਨੇ 52 ਸਾਲਾ ਹਕੀਮ ਸੇਕੋਉ ਜੈਫਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ 15ਵੇਂ ਗੇੜ ਵਿੱਚ 212 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 216 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਮਿਲਣਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਲਮੇਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਫ਼ੌਜ 'ਚ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੈਲਮੇਟ ਮਿਲਣਗੇ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ 12730 ਹੈਲਮੇਟ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਜਵਾਨਾਂ ਲਈ 8911 ਵੱਡੇ ਅਤੇ 3819 ਵਧੇਰੇ ਵੱਡੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਹੈਲਮੇਟ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਫ਼ੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨ ਬੁਲੇਟ ਪਰੂਫ ਪਟਕਾ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਹੈਲਮੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੂਰੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤਜਵੀਜ਼ 'ਚ ਹੈਲਮੇਟ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਸੰਚਾਰ ਰੇਡੀਓ ਹੈੱਡਸੈਟ, ਨਾਈਟ ਵਿਜ਼ਨ ਡਿਵਾਈਸ, ਐਨਕਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਅਜਿਹੇ ਹੈਲਮੇਟ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜ ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨਫੀ 20 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 45 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੱਕ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ 'ਚ ਹੈਲਮੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

SINGHWORLDtravel

Lycamobile Call the world for less

ria Money Transfer

AIRPORT DROP OFF AND PICKUP AVAILABLE

Money Transfer @ Special Rates

India and Pakistan!!!

Cell Phone Activation & Recharge Services

ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਲਈ ਗੱਡੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

SINGH WORLD TRAVEL

PH. 530-443-4865

Email: Info@singhworltravel.com

1248 Franklin Ave. #A

Yuba City CA, 95991

To buy Home, business or any kind of property

Please consult before finalizing your deal or decision

To get polite and best service call

Gurjeet Rai

DRE 02149422

408-802-5303

Address -

2221 Oakland Road ,

Suite 268 San Jose 95131

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ

ਮੈਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਠੰਡ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਗਰਮੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਜੋੜੋ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਭਖਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹਨ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਕੋਈ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਜੋੜੋ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਯਾਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੈਰ, ਹਰੇਕ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਰਾਜ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵਿਵਾਦ ਛੇੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਹਰਿਆਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਆਉਣ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਲਗੱਡ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਚਲਦੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਚਲਦਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹੀ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਆਪਣੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਆਪਣੇ ਵਿਛੜੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਨੱਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਗਲੇਰੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਰੇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਭੋਇੰ ਪੰਜਾਬ ਹੱਸਦਾ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

ਨਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਸ਼ਨ, ਅਹਿਦ, ਵਾਅਦੇ ਅਤੇ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਭਾਵ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਅਕਲ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਖਿੱਡੇ-ਖੱਪਰੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨਿਘਾਰ ਅਤੇ ਘੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਨਜ਼ਰ ਸਾਲ 2023 ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੰਗ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਖਣ ਦੇ ਇੱਛਕ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਸਿੰਜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰਥਕ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦਮ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸੰਸਥਾਈ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਬਿਹਤਰ ਦੁਨੀਆ ਸਿਰਜਣ ਦੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਲਈ ਸਾਡੀ ਮਾਨਵੀ ਅਰਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਉਗਮਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਆਤਮ ਸ਼ੁੱਧੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚੇ, ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਮਤਾਪੂਰਨ ਸੰਸਾਰ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤੋਨੀਓ ਗ੍ਰਾਮਸ਼ੀ ਜਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਥਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕੀਏ?

ਪਹਿਲੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਾਤਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਨਫਰਤ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਚੋਤਨਾ ਨੂੰ ਕੁੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਕਰੁਣਾ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਾਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਜੋਂ ਮੁੜ ਚਿਤਵ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਸਾਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਹੋਣੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ: 'ਜੈ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ' ਦੀ ਕਾਵਾਂਰੋਲੀ ਨਾਲ ਬੇਸੁਧ ਹੋਏ ਮਾਰਖੋਰੇ ਅਤੇ ਬੜਬੋਲੇ ਹਿੰਦੂ ਵਾਂਗ ਜੋ ਹਰ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਗੱਦਾਰ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖੇਗਾ।

ਇਹ ਤੰਗਨਜ਼ਰ ਪਛਾਣ ਸਾਨੂੰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੀ ਚੋਤਨਾ, ਭਾਵ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ/ਮੁਸਲਿਮ ਵੰਨਗੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਤੱਕਣ, ਸਮੁੱਚੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ

ਲੈਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਸ਼ਕਤੀ ਪਿਆਰ, ਅਪਣੱਤ, ਕਰੁਣਾ ਤੇ ਬਹੁਵਾਦ ਤੇ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਖੋਹ ਲਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਯਾਤਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਲਵਾਦ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਈਸਾਈ ਬਣ ਕੇ ਜੀਣ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ/ਪਾਦਰੀਆਂ/ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦ ਸਿਆਸੀ ਆਕਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਕੋਈ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ 'ਤੇ ਮੁੜ ਹੱਕ ਜਤਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅਸਲ ਖਾਸੇ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਣਾ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ 2023 'ਚ ਕੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੀਏ- ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਚੇ ਖਾਸੇ ਨੂੰ

ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਝ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਦਾਤ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰ ਸਕੀਏ ਕਿ ਯਾਤਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ 'ਚ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦੀ ਇਹ ਵੰਡਪਾਉ ਸਿਆਸਤ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਲਵਾਦ ਸਾਡੀ ਮਾਨਵਤਾ, ਅਧਿਆਤਮ ਜਾਂ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਕਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਿਗਸਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ?

ਦੂਜੀ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ

ਲਿਆ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਸਕੀਏ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਫੁੱਲ ਬਣ ਕੇ ਖਿੜ ਸਕਣ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਕਰੁਣਾਮਈ ਤੇ ਇਕਜੁੱਟ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦੇਈਏ? ਭਵਿੱਖ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਡਰ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ, ਲਾਲਚ ਤੇ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਮੜ੍ਹਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਕਿਤਾਬੀ ਗਿਆਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ 'ਜੋਖਮ ਰਹਿਤ' ਤੇ 'ਸੁਰੱਖਿਅਤ' ਕਰੀਅਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਾਰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਨਅਤ ਜ਼ਰੀਏ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਵੀਂ ਕਲਪਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਚਿਣ੍ਹਾ ਹੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਖਬਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹਾਰ ਮੰਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਾਲਗਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਢਾਕਾ ਦੀ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਹਾਲੀਆ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵੱਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਢਾਕਾ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਉਸਾਰੀ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧੂੜ ਤੇ ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਫਲਾਈਓਵਰ, ਪੁਲ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਟਿਕਾਣੇ ਉਸਰਦੇ ਹੋਏ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਰਹੇ ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ

ਸ਼ਿਆਮ ਸਰਨ

ਆਮਦਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜੀ 2021 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ 2277.43 ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2503.04 ਡਾਲਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਇਕੋ-ਇਕ ਕੱਪੜਾ/ਲਿਬਾਸ ਸਨਅਤ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਬਰਾਮਦਾਂ ਵਿਚ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਰਾਮਦਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਅਸਥਿਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਹੈ। ਸਾਲ 2021 ਅਤੇ 2022 ਦੌਰਾਨ ਆਲਮੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਅੜਿੱਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ

(1) ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ	(10) ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ	(19) ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ	(28) ਹੈਰੀ ਸਿੱਧੂ
(2) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ	(11) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(20) ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	(29) ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ
(3) ਗੈਰੀ ਬਸਰਾਏ	(12) ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(21) ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(30) ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ
(4) ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਾਡਲੀ	(13) ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਲ	(22) ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ	(31) ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
(5) ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ	(14) ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ	(23) ਸ਼੍ਰੀ ਸੁੱਚਾ ਰਾਮ ਜੀ	(32) ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ
(6) ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ	(15) ਡਾ ਦਲਵੀਰ ਪੰਨੂ	(24) ਜੌਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(33) ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ
(7) ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(16) ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ	(25) ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ	(34) ਹਰਜੀਤ ਗਿੱਲ
(8) ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	(17) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ	(26) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਜਰ	(35) ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ
(9) ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ	(18) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ	(27) ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਜਰ	(36) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ (ਡੀਪੀਈ)

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com
Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola, Managing Editor
email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardesitimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਸਾਥੋਂ ਬਾਬਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸਾਡਾ ਨਨਕਾਣਾ!

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਹ ਆਮ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਜਣ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਕਿ "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਦਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ਜੀ।"

ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮਨ 'ਚ ਏਨੀ ਤਮੰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ

ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੀਏ, ਉਹ ਦਿਨ ਆਖਿਰ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਆ ਵੀ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਤੱਕ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਕਿਹਾ ਜਿਹਾ, ਲੋਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਜੋ ਅਲੌਕਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸੁਪਤਨੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਮਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਸੁਪਨਾ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂ 2002 ਤੱਕ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ

ਵਾਪਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲਿਜਾ ਸਕਿਆ ਪਰ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਮਾਤਾ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ, ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਲਿਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਾਂਗਾ।

ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਿੱਥਿਆ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਚੱਲਾਂਗਾ।

Balbir Singh M.A.
Tel : 510-938-7771

- ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

Are you planning to go to Lahore (Pakistan) by Wagah Border or to Gurdwaras in Pakistan

Good/Reliable Taxi Driver will be available at Wagah Border

Please Call MALIK RAZA

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ

ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਚੰਗਾ ਤੇ ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਡਰਾਈਵਰ ਟੈਕਸੀ ਸਮੇਤ ਤਿਆਰ ਹੈ

ਫੋਨ ਕਰੋ: ਮਲਿਕ ਰਜ਼ਾ (ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ)
ਕੋਡ 092- 309 8241032

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਨਵੇਂਕਲੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ 16 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, 19 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਰੂਪ-ਨਗਰ, 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁ-

ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਇਹਨਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹਰ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ

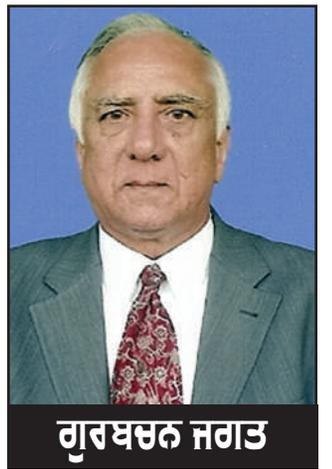
ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਮਾਲ

ਪਿਆਣਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, 26 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੋਗਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਅਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ 160, ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ 74, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ 170, ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ 120 ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ 103 ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਬੰਧਿਤ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਹੱਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾੜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨੌਡਲ ਅਫ਼ਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵ੍ਰਟਸਐਪ ਨੰਬਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਚੋਟੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਬਿਮਾਰੂ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ?

ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ

ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਕੁਝ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਸਰੀ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਠਵਿਆਂ, ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ ਪੱਖੋਂ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੋਹਰੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਿਹਾ ਇਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ 'ਕਾਰਨਾਮਾ' ਕਿਵੇਂ ਸਰਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਖਾਸਕਰ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਆਰਥਿਕ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸੂਬੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਘਾਰ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਮ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹਾਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ 'ਕਾਰਨਾਮੇ' ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਚੱਲੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਇਹ ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਬਦਲਾਓ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫ਼ਤਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਤਨ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲੂ ਹਨ- ਕੁਝ ਪੱਛ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਾਏ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਪੁਣੇ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਝ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਨਰਮ-ਖਿਆਲ ਸਿਆਸਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਬਦਹਵਾਸੀ ਛਾ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਰ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਸੱਟ ਵੱਜੀ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਅਤੇ ਵਡੇਰੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਤਿੱਖੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਬੈਂਕ ਕਰਮੀਆਂ, ਰੇਲਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਵਿੰਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। 1960ਵਿਆਂ ਤੇ 70ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲੀਸ ਜ਼ਿਮੇ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਵੱਖ ਵੱਖ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਮਾਯੂਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਮਾਤਰ ਰਾਹ ਬਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਕਸ਼ਨ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਸਾਲ ਭਰ ਚੱਲੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉੱਝ, ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਪਿੱਛੇ ਖੇਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਪਰ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਏਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗਰਮੀ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ

ਸਰਦੀ ਜਾਂ ਮੀਂਹ, ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਡਟੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹਰ ਦਬਾਓ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਨਾ ਡੋਲੇ ਤੇ ਨਾ ਪਿਛਾਹ ਹਟੇ। ਉਹ ਚੇਤਨ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਇਸ ਘੋਲ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸਿਆਸੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤੇ ਜੇ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਏਕਤਾ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਉੱਝ, ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਫੱਟੀ ਪੱਚ ਕੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਨਵੀਂ ਚੋਣਨਾ ਤੇ ਨਵੀਂ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਵਾਅਦੇ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਰਮਿਆਨ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖੱਪਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਬਰ ਸੰਜਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹੱਲ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਕਰਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਰਗਿਜ਼ ਛੋਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਹੁਣ ਚੇਤਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਨਸੂਰਵਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਧੁਬਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਮੁਕਾਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੈਂਸਰ ਜਿਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫੈਲਾਓ, ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਤਾ ਨਹੀਂ ਵਾਚਿਆ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਨਜ਼ਿਠਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜ਼ੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਉਭਾਰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਉੱਝ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲੋਕ ਹਿੰਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਉਹ ਗ਼ੈਰਵਾਜ਼ਬ ਮੰਗਾਂ ਉਠਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜ਼ਰੀਏ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੇਤਨ ਹਨ। ਉਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ, ਅਰਬਚਾਰੇ ਵਿਚ ਖੜੋਤ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਆਦਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਗਰੂਕ ਹਨ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ

ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਗ਼ੈਰਵਾਜ਼ਬ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਬਣੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਰੋਹ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਤਬਕਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਾਤੀ ਹਉਮੈ ਪਿਛਾਹ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਮਕਸਦ ਅੱਵਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਜ਼-ਨਜ਼ਰਾਂ ਟਿਕੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

(ਸਫਾ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਨਅਤ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹੁਣ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਕਾਰਨ ਬਾਲਣ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਪੱਛਮੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੰਗ ਦੇ ਘਟਣ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪਏ ਵਿਘਨ ਕਾਰਨ ਸਨਅਤ ਦੁਬਾਰਾ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਹਿਮ ਆਮਦਨ 1.30 ਕਰੋੜ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 2021 ਦੇ 22 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਟ ਕੇ ਇਸ ਸਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 21 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਲਟ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਬਚਾਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦੌਰ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਬੜਾ ਲੰਬਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ 1972 ਵਿਚ ਹੈਨਰੀ ਕਿਸਿੰਜਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਸਕਿਟ ਕੇਸ' (ਕੰਗਾਲ ਮੁਲਕ) ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋਟਲਾਂ, ਰੈਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਔਡਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਲਿੰਗ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਮਯਾਬੀ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੂਜੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਘਟਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਪੱਖੋਂ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕਾਰਨ ਭੜਕੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲੀ ਝਟਕਿਆਂ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਦੀ ਮਕਯੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਬੀਐਨਪੀ) ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ਼ ਹਸੀਨਾ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪੁਰਾਣੀ ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਐਨਪੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉੱਝ 1971 ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਜਮਾਤ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਲਾਘਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਕਈ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ ਹੁਣ ਮਾਲ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਲਈ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚਿਟਗਾਉਂ ਤੇ ਮੋਂਗਲਾ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਭਾਰਤੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਵੀ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅੱਜ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬਰਾਮਦਕਾਰ ਵੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ 1160 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ 1500 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦਾ ਇਜ਼ਾਫ਼ਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਭਾਨੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਗੋਡਾ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਲਾਈਨ ਵਾਲਾ ਕੋਲਾ ਆਧਾਰਿਤ 1600 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਪਲਾਂਟ ਉਸਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਜਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ 16.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀਆਂ ਬਰਾਮਦਾਂ ਅਤੇ 2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀਆਂ ਦਰਾਮਦਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰ ਘਾਟੇ (ਭਾਵ ਦਰਾਮਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਘੱਟ ਹੋਣਾ) ਦੀ ਚਰਚਾ ਢਾਕਾ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਟੈਰਿਫ਼ ਅਭਿਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪਈਆਂ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਇਜ਼ਾਫ਼ੇ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਲਾਹੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਦੁਵੱਲੇ 'ਵਿਆਪਕ ਮਾਲੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ' (ਸੀਈਪੀਏ) ਉੱਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿਚ ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ 191 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਰਤਾ ਅਗਾਂਹ 129ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ 131ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਲਿੰਗ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਣੇਪਾ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 1.99 ਉੱਤੇ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜੋ 2013 ਵਿਚ 2.19 ਸੀ ਅਤੇ 1969 (ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ) ਵਿਚ 6.95 ਸੀ। ਜ਼ੱਚਾ ਮੌਤ ਦਰ 2010 ਦੀ 258 ਫ਼ੀਸਦ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 170 ਫ਼ੀਸਦੀ ਉੱਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਮਹਿਲਾ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ 15 ਤੋਂ 24 ਉਮਰ ਜੁੱਟ ਵਿਚ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 86.93 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 95.86 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਦਰ ਇਸੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 46 ਫ਼ੀਸਦ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰ ਮਹਿਜ਼ 28 ਫ਼ੀਸਦ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਿਬਾਸ ਸਨਅਤ ਵਿਚ

3 ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 60 ਲੱਖ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਕਾਕੇ ਦਾ ਵਿਆਹ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਲਗਾਏ ਇਲਜ਼ਾਮ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੌਮੀ ਬੁਲਾਰੇ ਪਰਮਬੈਂਸ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ ਉਰਫ ਬੰਟੀ ਰੋਮਾਣਾ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚੰਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ 'ਚੋਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਜੁਗਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਤੌਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਬਿੱਲ 60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹਨ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹਰਾਮ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਚੰਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੀ-ਕੀ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ:

'60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਾਣਾ 5 ਸਿਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਆਇਆ' ਰੋਮਾਣਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇੱਕ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਆਰਟੀਆਈ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜਿਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ, ਹਰ ਰੋਜ਼ 5 ਸਿਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਤਾਜ 'ਚੋਂ 70 ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਸੀਐਮ ਹਾਊਸ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।"

"ਕਿਵੇਂ 2500 ਰੁਪਈਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਵਾਲਾ ਜੂਸ ਉਹ ਪੀਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ 4000 ਰੁਪਏ ਪਲੇਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਹ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ।"

'ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਖਰਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਦਾਸਤਾਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ'

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, 'ਬਠਿੰਡਾ ਨਿਵਾਸੀ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਰਿਸਰਚ ਕਰਕੇ, ਡੇਟਾ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ।" 19 ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ 'ਦਾਸਤਾਨ ਏ ਸ਼ਹਾਦਤ' ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਦਾਸਤਾਨ ਏ ਸ਼ਹਾਦਤ' ਨੂੰ ਦਾਸਤਾਨ ਏ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਂਡਰ ਲਈ 21 ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰੋਮਾਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 4 ਟੈਂਡਰ ਲਗਾਏ ਗਏ, 17 ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਟੈਂਡਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, 17 ਨੂੰ ਹੀ ਟੈਂਡਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਏ, 17 ਨੂੰ ਹੀ ਟੈਕਨਿਕਲ ਬਿਡ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, 17 ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਰੂਵ ਕਰਕੇ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ਿਲ ਬਿਡ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ 17 ਨੂੰ ਹੀ ਵਰਕ ਆਰਡਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ 21 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰੇ ਟੈਂਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਬਿਡ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇਹ ਚਾਰ ਟੈਂਡਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਚਾਹ, ਅਸਬਾਈ ਸਟੇਜ, ਫੁੱਲਾਂ

ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਅਤੇ ਟੈਂਟ ਦੇ ਸਨ।" "ਇਸ ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਦਾ ਰੇਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ 2000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੱਪ, 800 ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ, ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਲਾਈਟ ਅਤੇ ਸਾਊਂਡ ਲਈ 97 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ ਤੇ ਲੰਚ 2000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਲੇਟ।" 'ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਸਟੇਜ ਦਾ ਖਰਚਾ 5830 ਰੁਪਏ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਸਮੇਂ

ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਇਸ (ਸ਼ਹਾਦਤ ਏ ਦਾਸਤਾਨ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰੋਮਾਣਾ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਖਰਚ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਉਹ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਕਿਸ ਖਾਤੇ 'ਚੋਂ ਹੋਇਆ।

ਰੋਮਾਣਾ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਫਿਕਸਡ ਮੈਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਨੀ ਹੋਵੇ, ਵਤਿਗ ਹੋਵੇ, ਸਿੰਧੂ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਹਨ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। "ਕਾਂਗਰਸ ਸਿਰ ਤੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੰਪਰੋਮਾਇਜ਼ਡ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਨਹੀਂ। ਰੋਮਾਣਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ "ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਬੂ ਨੂੰ ਚੈਲੇਂਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਚੰਨੀ ਖਿਲਾਫ, ਵਤਿਗ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਪਰਚਾ ਦੇ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਓ, ਫਿਰ ਮੰਨੀਏ।"

'ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ'

ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖ਼ਬਰ ਏਜੰਸੀ ਏਐਨਆਈ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਚਾਲ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ।" ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵਿਆਹ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਓਦੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

(ਸ਼ਹਾਦਤ ਏ ਦਾਸਤਾਨ) ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ 1 ਮਹੀਨਾ 10 ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਭਾਵ 19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਹਨ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਕਰ ਲਾਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ,

"ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦੇ ਲਗਾਉਣ, ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰ ਲੈਣ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਨਾਮੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।"

"ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਤਰਿਆ ਹਾਂ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜਨਾ ਹੈ।" "ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੁਸੋਵਾਲਾ ਸਾਬੂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਸਤੇ 'ਚ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉੱਥੇ ਗਏ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੜ ਲਵਾਂਗੇ।" "ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ, ਮੇਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫਰੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਚਾਹੇ ਪਾਸੇ ਮੇਰੀ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।" "ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ ਕਰੋ, ਪਰ ਧੱਕਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।"

'ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ'

ਇਸ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਸਿਰਫ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਚੰਨੀ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਕਿ "ਇਹ ਕੋਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਬਲਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।" "ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਈਆਂ ਹਨ, 2007 'ਚ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 6 ਮਹੀਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਰਾ ਸਦਾ ਘਰ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ, ਨਿਕਲਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲਿਆ।" "ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਭਰਾ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਵਰਕਰ ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਸਹਾਂਗਾ।" "ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ, ਪਾਰਟੀ ਨੇ 3

ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਇਆ। 70 ਸਾਲ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਲਏ, 15-15 ਸਾਲ ਵਾਲੇ ਵੀ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ 3 ਮਹੀਨੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿ 3 ਮਹੀਨੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨੋਚ ਲਓ।"

3 ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਏ? ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ?" "ਇਹ ਸਾਰੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਭਾਈ, ਜੋ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰ ਲਓ।" 60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਨਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ, ਨਾ ਮੀਟ- ਆਂਡਾ ਖਾਂਦਾ, ਸਾਦੀ ਮੂੰਗੀ ਮਸਰੀ ਦੀ ਦਾਲ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੀ ਰਸੋਈ ਦੇਖ ਲਓ, ਮੇਰਾ ਖਾਣਾ ਅੱਲਗ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾ ਕਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਖਾਣਾ ਮੰਗਵਾਉਂਦਾ ਨਾ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।" "ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੀਐਮ ਹਾਊਸ 'ਚ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖਾਧਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਲਿਆਇਆ ਨਹੀਂ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ (ਬਾਹਰ ਦਾ) ਖਾਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।" ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਤੰਜ ਕੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਨੇ, ਲੋਕ ਇੱਥੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ, "ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੈਣ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਕੋਈ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਬਾਰੇ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲਾਂ

2021 ਵਿੱਚ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਚੰਨੀ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤੇ 111 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਰਹੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਖਿਲਾਫ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ 2022 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਿਹਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰ ਗਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੇ ਪਤਨੀ ਡਾਕਟਰ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਸਾਲ 2009 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਮਬੀਏ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬੀਏ ਤੇ ਐਲਐਲਬੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

1996 ਵਿੱਚ ਉਹ ਖਰੜ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਸਨ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਟਕਸਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਰਮੇਸ਼ ਦੱਤ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੱਜੋਂ ਉਭਾਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਲਿਤ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2007 ਵਿੱਚ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਚੋਣ ਲੜੇ ਤੇ ਜਿੱਤ ਗਏ ਸਾਲ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੜੇ 'ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ 2017 ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੰਨੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਸਨ 2022 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪਰਤੇ ਹਨ।

ਮਾੜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ 'ਚ

ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਨਸਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਜਿਹੀ ਰਾਇ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਰਿ-ਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈਂਡ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਕੋਲਸ ਕ੍ਰਿਸਟਾਫ

ਅਸੀਂ ਆਫ਼ਤਾਂ, ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ, ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਜ਼ਰੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹੇ। ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਸਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਾਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ

ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 2022 ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਹਾ। ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਸਮਰੱਥਾ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੋਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਲੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਤਕਨੀਕੀ ਸੁਧਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਸਾਚੂਸੇਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਤਲੇ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੇ

ਸੋਲਰ ਪੈਨਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਲਗਪਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰਲੀ ਸਤ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ

ਸਰੋਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਬੈਟਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਬਿਲੇਗੋਰ ਸਫਲਤਾ

ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਰੋਮਾਂਚਕ ਹੱਦਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਗਰੀਨ ਐਨਰਜੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰਨ ਲਈ ਕਾਬਿਲੇ-ਜ਼ਿਕਰ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਨ 2022 ਊਰਜਾ ਸਰੋਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਫਿਊਜ਼ਨ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦਾ ਪੱਥਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰਫਤਾਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਊਰਜਾ ਭੰਡਾਰਨ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਜਲਦ ਹੀ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਵੀ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਮੰਤਰੀ ਗਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾਵਤ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਬੇਨਤੀਜਾ ਰਹੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਂ ਹੀ ਪੰਜ+ਆਬ ਭਾਵ ਪੰਜ-ਪਾਣੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਢਾਈ ਦਰਿਆ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪਾਣੀ ਪੂਰਾ ਵਹਿੰਦਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਿਣ ਤੇ ਵੇਗ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵੱਡੀ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦਕਿ ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਸਾਲ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਡੋਬ ਕੇ ਰੱਖ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹੋ ਤੱਥ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਲੁਜ 'ਚ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ

ਜਦਕਿ ਯਮੁਨਾ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵੇਗ ਕੰਢੇ ਤੋੜਨ ਨੂੰ ਉਤਾਵਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਫ਼ਰ ਮਾਤਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਵਾਲੀ

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ (ਐਸਵਾਈਐੱਲ) ਨਹਿਰ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਯਮੁਨਾ-ਸਤਲੁਜ ਲਿੰਕ (ਵਾਈ ਐੱਸ ਐੱਲ) ਨਹਿਰ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਰੋਹਤਕ ਤੇ ਝੰਜਰ ਜਿਹੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਮੁਨਾ ਤੋਂ ਸਤਲੁਜ ਤਕ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਪਰਕ ਨਹਿਰ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਸੰਪਰਕ ਨਹਿਰ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਹਿਰ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡੀਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਂਜ 1973 ਦੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ 'ਚ ਵੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ-ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿੱਤ ਡਿੱਗਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਵੀ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਇਕ ਖੇਤਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸੌ ਫੁੱਟ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਪੀਣਯੋਗ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮਾਲਵਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਕੈਂਸਰ ਜਿਹੇ ਰੋਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੂਬਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਪਾਣੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਰਤ

ਰਵਾਇਤੀ ਤੇਲ ਭਾਵ ਪੈਟਰੋਲ, ਡੀਜ਼ਲ ਆਦਿ 'ਤੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਲੱਚਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਸ ਪਥਰਾਟ ਈਧਨ ਦੀ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਾਂ

ਕਾਰਬਨ ਦੀਆਂ ਨਿਕਾਸੀਆਂ ਘਟਣਗੀਆਂ, ਉਥੇ ਹੀ ਨਿ-ਵਾਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨੀਤੀਗਤ ਦਖਲਾਂ ਲਈ 17,490 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮੁੱਢਲੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਾਸਤੇ 1,466 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਖੋਜ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਾਲ 2030 ਤਕ 500 ਗੀਗਾਵਾਟ ਊਰਜਾ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਵੀ ਮਿੱਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅੰਕੜੇ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ

ਸਕੇਗਾ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮਈ 'ਚ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਦਾਵੋਸ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਫੋਰਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ

ਟੀਚਾ ਇਹ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2030 ਤਕ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ 125 ਗੀਗਾਵਾਟ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕੇ ਜੋ 50 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਸਾਲਾਨਾ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਠ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸਾਲ 2030 ਤਕ ਹੀ 6 ਲੱਖ ਨਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਾਲ 2030 ਤਕ 500 ਗੀਗਾਵਾਟ ਊਰਜਾ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਵੀ ਮਿੱਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅੰਕੜੇ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ 1 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀਆਂ ਤੇਲ ਦਰਾਮਦਾਂ ਘਟਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 5 ਕਰੋੜ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਗ੍ਰੀਨਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ (ਕਾਰਬਨ) ਗੈਸ ਨਿਕਾਸੀਆਂ 'ਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ।

ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਭਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਮਿਸ਼ਨ' ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਨੂੰ ਮੁਤਬਾਦਲ ਬਲਾਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 19,744 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਵੀ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਉਹ ਕੁਝ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਵੀ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ

ਅਤੇ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ 388 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਟੀਚਾ ਇਹ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2030 ਤਕ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ 125 ਗੀਗਾਵਾਟ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕੇ ਜੋ 50 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਸਾਲਾਨਾ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਠ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸਾਲ 2030 ਤਕ ਹੀ 6 ਲੱਖ ਨਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਪੈਦਾ

1 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀਆਂ ਤੇਲ ਦਰਾਮਦਾਂ ਘਟਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 5 ਕਰੋੜ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਗ੍ਰੀਨ-ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ (ਕਾਰਬਨ) ਗੈਸ ਨਿਕਾਸੀਆਂ 'ਚ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਘਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣਗੇ। ਤਦ ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ-ਮੁਕਤ (ਗ੍ਰੀਨ) ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਕੇ ਚੋਖੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਕਮਾ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਇੰਜ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਧੁਰਾ ਬਣ

ਮੋਹਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇਗਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਮੀ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਮਿਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਵੀਆਂ ਨਿਰਮਾਣ ਇਕਾਈਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵੱਧ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ। ਇੰਜ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਨਤੀਜੇ ਹੀ ਨਿਕਲਣਗੇ।

ਸਾਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ 'ਚ

(ਸਫ਼ਾ 7 ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਜੇਕਰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਸਤੀ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੋਰਟੇਬਲ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਲਾਗੂ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਸਤੀ ਊਰਜਾ, ਫਿਰ ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਫਿਊਜ਼ਨ ਤੋਂ ਹੋਵੇ, ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਉ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਹ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਸਲਿਨੋਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਬਦਲਾਅ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਨਵਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਮਲੇਰੀਆ ਦੇ ਟੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀਕਾ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਮਿਊਨੋਥੈਰੇਪੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਮੇਰਾ ਇਕ ਦੋਸਤ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਨਵੀਂ ਜੀਨ-ਐਡਿਟਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਸਕਿੱਲ ਸੈੱਲ ਅਨੀਮੀਆ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਲ ਗੇਟਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਆਖਰਕਾਰ ਐਂਚਆਈਵੀ/ਏਡਜ਼ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿਚ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੈਟ ਜੀਪੀਟੀ ਜੋ ਕਿ ਆਪਸੀ ਸੰਵਾਦ ਲਈ ਇਕ ਮਾਫ਼ਕ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਡਲ ਹੈ, ਸਮੇਤ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਜੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕਾਲਮ ਚੈਟ ਜੀਪੀਟੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਸਿਰਫ਼ ਖੋਜ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਸਟਾਰਲਿਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾ ਗੁਆਮੀਣ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੈਂ ਓਰੈਗਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮਹਾਊਸ ਤੋਂ ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਯੂਕਰੇਨ ਲਈ ਇਕ ਬਾਜ਼ੀ ਪਲਟਣ ਵਾਲੀ ਤਕਨੀਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਲੋਕ ਰੂਸੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਦਰੁਸਤ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਹੀ ਹੈ ਆਲਾਮੀ ਗਰੀਬੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਰੱਕੀ। ਕੋਵਿਡ-19, ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਖੁਰਾਕੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਮੱਠੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਐਮਆਈਟੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਨੋਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਐਸਬਰ ਡੁਫਲੋ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਮਾਰੀ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 2022 ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਪਗ 2018 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 2017 ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਮੌਤ ਦਰ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਸੰਨ 2000 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅੱਜ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਲਗਪਗ ਅੱਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਕਟ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਪਾਉਂਦੇ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਡੇਵਿਡ ਬਯਾਸਲੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਤੂਫ਼ਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਲਾ ਸਾਗਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਯੂਕਰੇਨੀ ਅਨਾਜ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਰਾਕੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਅਵਰ ਵਰਲਡ ਡਾਟਾ ਦੇ ਮੈਕਸ ਰੋਜਰ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਕਥਨ ਸੱਚੇ ਹਨ-ਸੰਸਾਰ ਬਦਹਾਲ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ

ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਿਊਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ? ਉਂਜ ਵੀ ਜੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਭਾਵ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਚੁਫੇਰੇ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੀ ਜਾਪੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚਣੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਇੰਜ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਲੱਗਦਾ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਧੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।
ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਿਛਾਹ-ਖਿੱਚੂ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਜੱਥੇਬੰਦਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਧੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ 'ਬੀ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ' ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਭਾਂਜ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰ ਕਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਕਦੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਰੰਗਾਂ-ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਪੱਜ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਗਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਇਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਮਾਜ ਇੰਜ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਰਹੇਗਾ ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ

ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ, ਗੋਆ ਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਂ ਸੂਬਿਆਂ ਖਾਸਕਰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਸੈਕੂਲਰ) ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2024 ਦੇ ਚੁਣਾਵੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਧਰਵਾਸ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤਿੱਨ ਹਿੰਦੀ

ਰਾਧਿਕਾ ਰਾਮਾਸੇਸ਼ਨ

ਭਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਈ ਚੋਣਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਭਾਰਤ ਜੋੜੋ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਬੂਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਹੀ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ 16 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ (ਆਪਣੀਆਂ 12 ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ) ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਫੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਧਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉੱਠ ਰਹੇ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀਆਂ ਅਜਿਹੀ ਪਰਖ ਹੋ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸਮਤੋਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਤੋਲ ਕਦੇ ਦਾ ਗਾਇਬ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਹੇਠਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਦੀ ਆਂਚ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਗਲੀ ਮਈ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਲੰਬੀ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਕੇਂਦਰ

ਦੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਹਨ, ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਡੋਅਰੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਮੰਡਿਆ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਅਮੁਲ ਡੋਅਰੀ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਨੰਦਿਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕੱਜੱਟਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਡੋਅਰੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮੁਲ ਵਲੋਂ ਕਰਨਾਟਕ ਮਿਲਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਮਿਲ ਕੇ ਡੋਅਰੀ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਗੌਰਵ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਨਤਾ ਦਲ (ਸੈਕੂਲਰ) ਦੇ ਆਗੂ ਐੱਚਡੀ ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਲਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਹੈ ਸਗੋਂ 'ਕੰਨੜਿਗਾ ਦੇ ਗੌਰਵ ਅਤੇ ਆਤਮ ਸਨਮਾਨ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਜਾਣ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਦਾਰਮਈਆ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਗਹਿਰੇ ਮਨੋਰਥ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ 'ਗੁਜਰਾਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨੇ ਹੁਣ ਸੋਨੇ ਦੇ ਔਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੁਰਗੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਰਨਾਟਕ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਹਰਬਾ ਹੈ।' ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣੀ ਪਈ ਕਿ ਅਮੁਲ-ਨੰਦਿਨੀ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੋਅਰੀ ਸਰੋਤ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦ ਸੁਤੰਤਰ ਰਹਿਣਗੇ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਕਸਰ ਬਚਾਓ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅਮੁਲ-ਨੰਦਿਨੀ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਜਿਹੇ ਵਰਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 'ਕੰਨੜਿਗਾ ਆਤਮ ਸਨਮਾਨ' ਨੂੰ ਛੂਹ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਭਾਜਪਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪਲਟਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਾਹ ਛੇਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪਲਟਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਪਰ

ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਏਕਨਾਥ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੂੰ ਫ਼ਿਕਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਖੋਮਾ ਕਿਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਨਾ ਸਮਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਅਣਵੰਡੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਵਲੋਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਸ਼ਿੰਦੇ ਧੜੇ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੁਲਢਾਨਾ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੋੜਕਾ ਛਿੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਬ੍ਰਿਹਨਮੁਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ (ਬੀਐਮਸੀ) ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਇੱਥੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 2019 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਐੱਨਡੀਏ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਟਕਰਾਅ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ 2014 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਭਾਵ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੱਡੇ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਦੀ। ਉੱਝ, ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਜਿੰਨੀ ਸੌਖੀ ਹੈ, ਨਿਭਾਉਣੀ ਓਨੀ ਹੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਧੌਂਸਵਾਦੀ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਐੱਨਡੀਏ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ (ਜੋ ਦੁਫ਼ਾੜ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ), ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਔਖਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ

ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਵੱਡੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਖਾਸਕਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਉੜੀਸਾ ਅਤੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਜਿਹੇ ਅਹਿਮ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਇਕਮਾਤਰ ਅਪਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਭਾਜਪਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਨਾ ਡੀਐਮਕੇ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਧੜਾ ਉਸ ਲਈ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2014 ਅਤੇ 2019 ਦੇ ਚੋਣ ਫਤਵਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਉਚਤਮ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਘਟਾਓ ਹੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਾਲ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਸਮੇਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਸੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਿਤੀ (ਜੋ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਿਤੀ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ) ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ 'ਬੋਝ' ਚੁੱਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ ਜਿਹਾ ਨਾਅਰਾ ਬਹੁਤਾ ਕਾਰਅਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਲੜਾਈ ਖੇਤਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ੋਫ਼ਨਾਕ ਚਿਹਰਾ ਬੇਨਕਾਬ

ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਪੂਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੰਤਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬਰਾਂਚ ਚੀਨ ਦੇ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰਾਡਾਰ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਗਲੋਬਲ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਮੁਸਤੈਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਏਕਾਧਿਕਾਰਵਾਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਈਰਾਨ, ਰੂਸ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬੈਰੂਨੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਾਜਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਗਲੋਬਲ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਸਾਈਬਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਨੇ ਚੀਨੀ ਤਕਨੀਕੀ ਟੈਨਸੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਈਗਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਲਈ ਚੀਨੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਚੀਨ ਸਾਈਬਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਚੀਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੂਸੀ ਸਾਈਬਰ ਡਿਜੀਟਲ ਹਮਲੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਪਾਰਟੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪਕੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੀਨ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਆਪਸੀ ਗੱਠਜੋੜ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਆਨਲਾਈਨ ਡਾਟਾ, ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਅਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਕਸਦ ਦੂਸਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਅੰਦਰ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤਾਕਤਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਸਾਈਬਰ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਪੇਨ ਸਬਿਤ

'ਸੇਫ਼ਾਰਡ ਡਿਫੈਂਡਰਜ਼' ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਖੋਜਿਆ ਕਿ ਚੀਨੀ ਏਕਾਧਿਕਾਰਵਾਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਚੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਥਾਣੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਤਿੰਨ ਥਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਓਂਟਾਰੀਓ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਟੋਰਾਂਟੋ 'ਚ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਚੀਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਵਸਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਗਪਗ 19 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 50 ਥਾਣੇ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਚੀਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਥਾਣੇ ਕਿਉਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਵੇਂ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲੇਟਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਚੀਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛ-ਪਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਚੀਨ ਨੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਥਾਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ 'ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ' ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਚੀਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰ, ਹੈਲਥ ਕਾਰਡ, ਚੀਨੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਆਦਿ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਆਨਾ ਕਨਵੈਂਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਦੂਤਘਰ, ਕੌਂਸਲੇਟਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਸ਼ਨ-ਖਤੀ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਰਜ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚੀਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਚ 'ਵਲੰਟੀਅਰ' ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਚੀਨੀ ਕਰਮਚਾਰੀ। ਕੋਵਿਡ-19 ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਚੀਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਸਵਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਰਤ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਜਾਂ, ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ 'ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ' ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ।

ਚੀਨ ਅਜਿਹੇ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਥਾਣੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਨੀ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੀਨੀ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਚੀਨ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੰਟਰੋਲ 'ਚ

ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਉਈਗਰਾਂ, ਤਿੱਬਤੀਆਂ, ਫਲਾਨਾਂ, ਗੋਂਗਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨੀਆਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਡਰਾਉਂਦਾ, ਧਮਕਾਉਂਦਾ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਗਾਇਬ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਤਿ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ, ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 2019 ਦੀਆਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਫੈਡਰਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਟੋਰਾਂਟੋ ਰਾਹੀਂ ਕਰੀਬ 11 ਲਿਬਰਲ ਤੇ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 2,50,000 ਡਾਲਰ ਫੰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ, ਕੈਬਨਿਟ, ਪ੍ਰੀਮੀਅਰਜ਼, ਰਾਇਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮਾਊਂਟਿਡ ਪੁਲਿਸ (ਆਰਸੀਐਮਪੀ) ਨੂੰ ਸੂਹ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਚੀਨ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਫੰਡਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸੱਭਿਆ ਸਮਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਸਮੇਤ ਗੰਦਾ ਕਰਨ, ਲੋਕਤੰਤਰ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਤੰਤਰ ਵਿਛਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੀਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ, ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ, ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਉਂ ਕੁੰਭਕਰਨੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੀਆਂ ਰਹੀਆਂ? ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਕੇ, ਫਰਾਂਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਾਕਤਵਰ ਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਥਾਣੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਿਆ, ਚੀਨ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ-ਚੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਡਾਂਚੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਚੀਨੀ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਥਾਣਿਆਂ (ਸੇਵਾ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ) 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਚੀਨ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗੁਨਾਹ, ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅੰਦਰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਲੜਾਤ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨੌਂ ਫਰਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਸੀਐਸਆਈਐਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡੇਵਿਡ ਵਿਜ਼ਨਾਲਟ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਖਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ

ਦੁਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟਰੂਡੋ ਨੇ 30 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਟਾਰ-ਗੈਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬਾਲੀ ਜੀ-20 ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਚੀਨੀ ਸਦਰ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਾਰਅੰਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੂੰ ਖੁਬ ਮਿਰਚਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਚੀਨੀ ਸਾਈਬਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ, ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਤਾਇਵਾਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਕਾਹਲਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅੱਗੇ ਡਟਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਪੱਕੇ ਪ੍ਰਣ, ਵਚਨਬੱਧਤਾ, ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ, ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਇਬਰ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨੀਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸਹਾਰੇ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਡਿਜੀਟਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਡੈਸ਼ ਬੋਰਡ ਰਾਹੀਂ ਪਲ-ਪਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਚੀਨੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ, ਦਖਲ, ਸਾਈਬਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇਸਤੋ-ਨਾਬੂਦ ਕਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ, ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਕੋਗਨੀਟਿਵ ਜੰਗ ਦਾ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਤਾਇਵਾਨ ਵਰਗਾ ਤੰਤਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੋਬਲ ਇਨਾਮ ਵਿਜੇਤਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਾਰੀਆ ਰੋਸਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਚੀਨ, ਈਰਾਨ, ਰੂਸ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਈਬਰ ਤਕਨੀਕ ਹਮਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਣ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੰਦੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾਈ

ਸੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਚਾਲ ਸੁੱਝੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਦੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਕਿਉਂਬਾ ਲਿਜਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨੱਕ ਹੇਠਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਰੂਸ ਇਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਚਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਕਾਟ ਉਸ ਕੋਲ ਹੈ? ਸੱਠ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਰੂਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਚਾਲ ਸੁੱਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਵਧਾ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਨਾਟੋ ਨੂੰ ਸਹਿ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀ-ਸੰਪੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੇਲਗਮ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਕ ਹੁਣ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦੁਨਿਆ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।
ਅਜੇ ਤਕ ਡਿਪਲੋਮੈਟਾਂ ਦਾ ਸੋਚਣਾ ਸੀ ਕਿ

ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਰੂਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਰਜਾ ਦੇ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਭੱਜ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਆਪਸੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਚੀਨੀ ਨੇਤਾ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ

ਰੂਬੀਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਮੈਗਾਬ੍ਰੇਟਸ' ਜਾਂ ਮਹਾ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਕਰਜ਼ੇ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਮੰਦੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਬੀਤੀ ਸਦੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਜਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਨ 1999 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਦੁਨਿਆ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਕਰਜ਼ਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣਾ ਸੀ। ਬੀਤੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਦੁੱਗਣੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਕਰਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 330 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 420 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਿੰਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਜਨਤਕ ਕਰਜ਼ਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜੀਡੀਪੀ ਨਾਲੋਂ ਲਗਪਗ ਡੇਢ ਗੁਣਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਆਏ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਜਨਤਕ ਕਰਜ਼ਾ ਅੱਜ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੰਦੀ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ। ਸੰਨ 2008 ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਫਰ ਤਕ ਲਿਆ ਕੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਅਰਥਾਤ ਬਾਂਡ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੰਗੀ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਧਾਉਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਇੰਨੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਣ ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਬਾਂਡ ਵੇਚਣ ਲੱਗਣਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬਾਂਡ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬਾਂਡ ਬਿਕਵਾਲੀ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿਚ ਉਛਾਲ ਆਵੇਗਾ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ

ਚਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ।
ਨਿਕਿਤਾ ਖੁਸ਼ਚੇਵ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਤਿਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਆਲਮੀ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਅਤੇ ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜੰਗ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਤੋਂ ਬੌਖਲਾਏ ਪੁਤਿਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਦਾਅ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਨੇ ਉਸ ਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਨਾਟੋ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੁਤਿਨ ਵੱਡੇ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ? ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਵੀ ਅਕਸਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦੇ

ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਤੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਵਪਾਰ ਲਈ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਇੰਨੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਤੇਵਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਪੁਤਿਨ ਨੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਉਰਜਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮੰਨ ਕੇ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ

ਹਥਿਆਰ ਉਣ ਲਈ ਰੂਸ ਵਰਗਾ ਹਿਮਾਕਤ ਭਰਪੂਰ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਣ ਪਰ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨੇ ਸਾਬਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਗੌਣ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ।
ਸੰਨ 2008 ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ, ਆਈਐਮਐਫ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂਰੀਅਲ

ਇੰਗਲਿਸ਼ ਸਿੱਖਣ ਵੱਲ ਦੌੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਕਿੱਧਰ ਗਈ ਮਾਂ ਬੋਲੀ

(ਸਫਾ 9 ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਜੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ।"
ਵੱਡੇ ਸਰ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਜਿਹੀ ਹਿੰਦੀ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਖਚਰੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸੇ। ਵੱਡੇ ਸਰ ਨੇ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਹੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਲਏ, "ਉਏ ਹਾਸ ਕਿਉਂ ਰਹੇ ਸੀ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਲਾਸ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਬੈਠਦੇ ਨੇ?" ਵੱਡੇ ਸਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਟਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੀ ਭੁੱਲ ਗਏ, "ਉਏ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਜੇ ਹੁੰਦਾ? ਦੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਦੰਦ ਕੱਢਦੇ ਨੇ। ਉਏ ਕੱਝ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਰੋ ਪਤੰਦਰੇ।" ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਾਰੇ।
ਬੱਚੇ ਦਾ ਖੜਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਦੂਜੇ ਵੀ ਬੋੜਾ ਲੋਟ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਨਿੰਮੀ ਨੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਏ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਫਾਹੇ ਨੂੰ ਲਾਹ ਪਰੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਮੂੰਹ ਚ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦੀ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀ "ਪੰਜਾਬੀਏ ਜੁਬਾਨੇ ਨੀ ਰਕਾਨੇ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਏ ਕੀਹਨੇ ਤੇਰਾ ਲਾਹ ਲਿਆ ਸ਼ਿਗਾਰ ਨੀ..." ਉਹੋ, ਮੈਡਮ ਜੀ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਭਗਤੀ ਦਾ ਡੰਡਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਗਾਵਤ 'ਤੇ ਤੁਲ ਆਈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਲੈ ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਐ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਬਗਾਵਤ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਐ? ਉਹ ਤਾਂ ਰੋਲਾ ਪਾ-ਪਾ ਕਮਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਭੀਤ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, "ਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਐ, ਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਐ? ਉਹ ਕਿਤੇ ਰੋਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਤੁਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਭੂਰੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਚਿੱਟੀ ਔਰਤ ਨੂੰ। ਉਹ ਫਿਰ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। "ਉਏ ਕਮਲਿਓ, ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕਦੋਂ ਐ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸਿੱਧੀ-ਸਾਦੀ ਐ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਸਜੀ ਜਿਹੀ।
ਉਦਣ ਦੀ ਉਹ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਕੋਈ ਵਿੰਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਸਭ ਗਾਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਇਹ ਪੁੱਛਦਿਆਂ, "ਭਾਈ ਇੱਥੇ ਮਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਈ।" ਸਭ ਨੇ ਅੱਧਵਾਟੇ ਹੀ ਮੌਤ ਦਿੱਤੀ। "ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੱਗੋਂ ਤੁਰਵੀਂ ਹੋ ਗਈ, ਅਖੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਨੇ...ਭਾਈ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਚੱਜ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਚੱਜ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਘਰ ਦੇ ਹੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਦੇ ਹੋਣ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇ।" ਉਂ ਤਾਇਆ ਬਿਸ਼ਨਾ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਧੂੰਏਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿਅਾਣਿਆਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਲਾਈ ਬੈਠਾ, "ਅਖੇ ਚਲੋ ਬੱਚਿਓ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲ ਕੇ ਦਿਖਾਓ।"
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਟਾਈਟ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਤਾਏ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੱਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਬਾਠੂੰ

ਤਾਂ ਇੰਦਲਿਸ਼ ਬੋਲਣੀ ਨੀ ਆਉਂਦੀ। ਬਾਪੂ ਏ ਐਪਲ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿਖਾਵਾਂ।" ਉਸ ਦੀ ਤੋਤਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਏ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਅੱਛਾ ਚੱਲ ਤੇਰੀ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਆਈਏ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਗੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਜੇ ਜਵਾਕ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੀ ਨਾ ਬੋਲਣੀ ਆਵੇ।"
ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਈ ਸੱਚੀ ਮਾਂ ਵੀ ਰੋ ਪਈ ਹੋਊ। ਸੋਚਦੀ ਹੋਊ ਮਾਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁੱਖ ਭਾਲਦੀ ਐ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਵਿਆਹ-ਸਾਦੀਆਂ 'ਚ ਘੋੜੀਆਂ ਗਾ ਕੇ ਅਤੇ ਗਮੀ 'ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀਆਂ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਮਾਪੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਗਾ ਸੰਤਾਪ ਕਿਉਂ ਹੰਢਾ ਰਹੀ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤਾਏ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੰਢਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬਹੁਤੀ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਵਿੰਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ, ਅੱਗੋਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਿੱਟ-ਪਿੱਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਟੁੱਟਦਾ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਤਰਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਵੀ ਗਈ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਨਾ ਬਣੀ।
ਆਖਰ ਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖੂਹ-ਖਾਤੇ ਪਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਕੈਦਖਾਨੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੀਆ ਲੱਗਦੀ। ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਮੀ-ਸਦੀ ਤੇ ਵਿਆਹ-ਸਾਦੀ ਵਰਗੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਂਦੀ ਐ। ਹਾਂ ਸੱਚ ਬਈ ਵਿਆਹ-ਸਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ। ਬੇਬੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕਾਰਡ ਚੁੱਕੀ ਆਵੇ।
ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, "ਲੈ ਨੀ ਕੁਤੀਏ ਪੜ੍ਹੀਂ ਕੇਰਾਂ ਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਿਹਤਾ ਅੱਗ ਲੱਗਣੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਐ।" ਜਣਾ-ਖਣਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਾਰਡ ਛਪਵਾ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ, ਏ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹੋਈ ਬਈ ਮਾਂ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਤ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਆਹ-ਸਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹੀ ਬੱਚੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾ ਦੇਣ ਅਖੇ ਮਾਂ ਤੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆਈ। ਸਾਡੀ ਹਾਈ-ਫਾਈ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ।"
"ਉਂ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਓ ਗੁੱਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਐ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗਿਟਰ-ਪਿਟਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੇਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਭੁੱਲ ਜੇ।"
"ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਡੇ ਪੰਪੁੜੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਐ। ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਸੇ ਜੁਬਾਨ 'ਚ ਈ ਮੰਗਦੇ ਆਂ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਵਾਹ ਲਾ ਲਵੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ

ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਬੱਕਿਆ ਟੁੱਟਿਆ ਬੰਦਾ ਸੌਂਦਾ ਤਾਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਈ ਐ। ਤੇ ਨਾਲੇ ਜਦੋਂ ਗਿਆਰਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਢਾਹ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਚੰਗਾ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਰੱਬ ਖੈਰ ਕਰੇ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਕਾਏ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡਦੀ ਰਹੇ।" ਅਲਵਿਦਾ।

Zee foods llc

**ਜ਼ੀ ਫੂਡ ਐਲ. ਐਲ. ਸੀ. ਵੱਲੋਂ
ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਫਲੇਵਰ ਵਿਚ
ਕੁਲਫੀਆਂ ਅਤੇ ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ**

**ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਪੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ- ਅਕਰਮ ਖਾਨ (ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ)**

1 (510) 453-1757

ਬੜੇ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ

ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਆਲਮੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਆਰਥਿਕ ਸੁਸਤੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਵਿਕਸਤ ਸੰਸਾਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦੀ ਆਹਟ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਣਛੋਹਿਆ ਰਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਦਿਸਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਭਾਰਤੀ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਲਗਪਗ 33 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਮੰਗ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਕਮੀ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਡੀ ਬਰਾਮਦ 'ਤੇ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲੀਆਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ

ਧਰਮਕੀਰਤੀ ਜੋਸ਼ੀ

ਬਰਾਮਦ ਵਿਚ ਆਈ 16.7 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਮੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਵਿਕਰਾਲ ਹੁੰਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਮੇਤ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਵੀ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਮਈ ਤੋਂ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਮੂਮਨ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਦਾ ਨੌਂ ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਅਰਥਾਤ ਜੀਡੀਪੀ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਕੇਤਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ (ਕ੍ਰਿਸਿਲ) ਵੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਸੱਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ 7.3 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਸੰਨ 2021 ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਓਨੀ ਬੁਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਸੀ ਪਰ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 6.5 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਛੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਅਰਥਾਤ ਸੰਨ 2022 ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਭਾਰਤ

ਲਈ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਸਖ਼ਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਦੇ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਦਮ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਵਾਲੇ ਪੱਧਰ ਤਕ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਓਨੇ ਕਾਰਗਰ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਸਵੀਕਾਰਨ ਯੋਗ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਅਵਾਮ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਅਰਥਾਤ ਇਨਪੁਟ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੁਝ ਘੱਟ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਸ ਦਾ ਲਾਗ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਝਿਜਕ ਦਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗੇ ਇਨਪੁਟ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀਆਂ ਹੋਣ। ਜੇਕਰ ਇਨਪੁਟ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਰ-ਸਵੇਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇਗੀ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੀ ਅਸਹਿਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ

ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਮਸਲਨ ਗਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਚੰਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨਮੀ ਅਤੇ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਢੁੱਕਵਾਂ ਪਾਣੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਿਹਤਰ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਬੱਝੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2022 'ਚ ਕਣਕ ਹੇਠਲਾ ਰਕਬਾ ਵੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਲਟ

ਮੌਸਮੀ ਹਾਦਸਾ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦਾ ਤਾਂ ਖੁਰਾਕੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਧਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਮ ਲੱਗੇਗੀ। ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਹੈ ਪਰ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਤਕ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਆਲਮੀ ਬੇਘੋਰੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਜੇ ਤਕ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 83 ਤਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਦੀ ਆਹਟ, ਬੇਲਗਾਮ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਕਰੰਸੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਵਰਗੇ ਪਹਿਲੂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਵੱਡੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ

ਵਿਚ ਉੱਭਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ (ਆਈਐਮਐਫ) ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਦੀ ਇਕਮਾਤਰ ਕਿਰਨ' ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਐੱਨਪੀਏ ਦਾ ਅੰਬਾਰ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਰਜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਨਅਤ ਜਗਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਵਧੀਆ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਛੋਟੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੀ-ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਕਦੀ ਵੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਆਰਥਿਕ ਮੁਹਾਦਰੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਜੋ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਸਮੁੱਚੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਉਤਪਾਦਨ ਆਧਾਰਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਰਥਾਤ ਪੀਐਲਆਈ ਵਰਗੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪਹਿਲ ਵੀ ਫ਼ਲਦਾਈ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਐਸਟੀ ਵਰਗੇ ਟੈਕਸ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਕੁਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਵਿਵੇਕ ਸੰਮਤ ਖਰਚੇ ਨੇ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਿਜੀਟਲੀਕਰਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚੋਰ-ਮੋਰੀ ਰੁਕ ਕੇ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ 'ਤੇ ਵਿਰਾਮ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਮੌਕੇ ਸਿਰਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਢੁੱਕਵੇਂ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਮੀ ਰੜਕਦੀ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੌਸ਼ਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੀਅਤੌਤ ਯਤਨ ਕਰਨ ਹੋਣਗੇ। ਹੁਨਰ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਢਲਾ ਢਾਂਚਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉੱਜ ਇਹ ਕੰਮ ਓਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਮਿਲਣੀ ਤੈਅ ਹੈ।

9 ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤਹਿ ਕਰਨਗੀਆਂ 2024 ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ 9 ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਫਾਈਨਲ ਤੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਅਕਸਰ ਆ-ਪਣੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ 'ਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਹਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਅਗਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਤਾਂ ਫਾਈਨਲ 'ਚ ਉਹੀ ਟੀਮ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਦਾ ਅਭਿੱਕਾ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਖੇਡ ਇਸ ਮਾਅਨੇ ਵਿਚ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਬਿਨਾਂ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਖੇਡੇ ਹੀ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ 'ਚ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਕੁੱਦ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਬਾਬਤ ਖੇਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਕਸਰ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਤੋਂ

ਉਮੇਸ਼ ਚਤੁਰਵੇਦੀ

ਅਲਹਿਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਾਟਕ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ ਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਸੂਬੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ, ਮੇਘਾਲਿਆ, ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਤੇ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਸੂਬੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 116 ਸੀਟਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਲੋਕ ਸਭਾ

ਦੀ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੱਟ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ

ਸੱਚਮੁੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਅਨੁਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਸੀ-ਨੌਬੇ ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੀਆ ਕੁਝ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਭਾਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਛੱਤੀਸਗੜ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਠੀਕ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ।

ਜਦ ਨਵੰਬਰ 2018 ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਦੋਂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਬਕਾ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਠੀਕ ਉਲਟ ਰਹੇ। ਅਤੀਤ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਵੋਟਰ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਚੇਤ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦੇ ਮੁਢੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ, ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਰਹੇਗਾ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੰਦੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾਈ

(ਸਫਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ) ਅਤੇ ਮੰਦੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਮੰਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਔਸਤਨ ਅੱਠ ਗੁਣਾ ਸਨ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਮ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਵੀਹ ਗੁਣ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਮੰਦੀ ਦੀ ਆਹਟ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤਾ-ਦਫ਼ਤੀ ਮਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਅੱਧੇ ਤਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰੂਬੀਨੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਸੇ ਆਰਥਿਕ ਮਹਾ ਸੰਕਟ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੀਨ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਤੇ ਮੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੋਵਿਡ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੀਨ ਨੂੰ

ਫਿਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਸਪਲਾਈ ਇੰਜਨ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਮੰਗ ਦੇ ਇੰਜਨ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਚੀਨ ਵੀ ਕੋਵਿਡ ਕਾਰਨ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਕਦੋਂ ਤਕ ਬਚ ਸਕੇਗਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਕਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੂਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਾਰਟੇਲ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਸੰਘ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਟੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਰਜਾ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬੁਕਾਅ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੇਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਚੀਨ ਤੇ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਰੂਸ ਦੇ ਖੇਮੇ ਵੱਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਰਜਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਤਪਾਦਨ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾ ਟੁੱਟਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਰਜਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਬਦਲਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਰੂਸ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਤੇਲ ਤੇ ਗੈਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਲਈ ਕੋਈ ਬਦਲਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ

ਰੂਸ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਤੇਲ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਨਾ ਮਿਲਣ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੱਚਾ ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਦੋਸਤ ਹੈ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਜਾਣਗੇ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਰੂਸ ਉਸ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਤੇਲ ਤੇ ਗੈਸ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇ।

ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵੀ ਛੱਤੋਪੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਟਰੋ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

MOON Indian Cuisine
Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
 Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

New Introducing
Chaat Corner
Raja King of Sweets Now Presents
 Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

FAIRWAY BODY SHOP

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਡੈਂਟਿੰਗ ਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਐਸਟੀਮੇਟ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਹਫਤੇ ਦੇ 6 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
 ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਤੱਕ-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

Gurdial Aujla

Darshan Aujla
 510-750-6116

1421 Industrial Parkway West #C
 Hayward, CA 94644

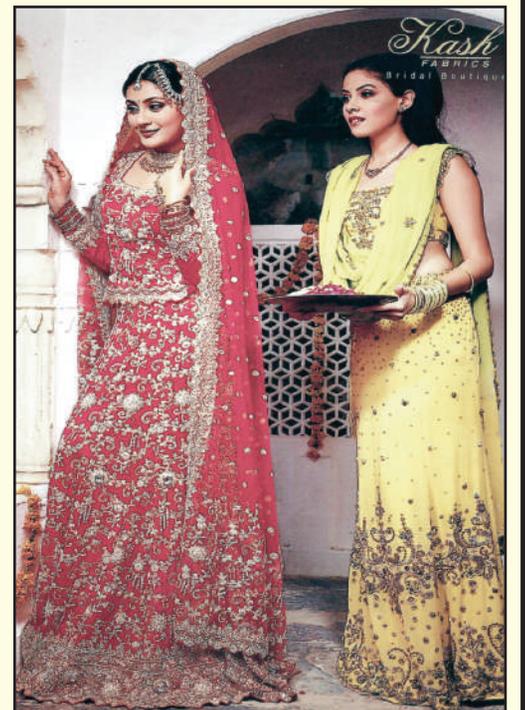
510-538-2983

Kash Fabrics

37 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

1. Wedding Lehngas
 2. Mens wear-shervani
 3. Kurte Pajame
 4. Sharara Suits.
 5. Patiala. Suits.
 6. pression stove jewelery
 7. kids wear
 8. Turbans (paggan). 80 colors
1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਹਿੰਗੇ
 2. ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ
 3. ਕੁੜਤੇ ਪਜਾਮੇ
 4. ਸ਼ਰਾਰਾ ਸੂਟ
 5. ਪਟਿਆਲਾ ਸੂਟ
 6. ਗਹਿਣੇ
 7. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ
 - 80 ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ

Kashmir Singh Dhugga
Gurjeet kaur Dhugga

kashfabrics@gmail.com

KASH FABRICS
 29576 Mission Blvd
 Hayward, CA 94544
510-538-1138

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details
Straighten Teeth
Without Wires

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Charanjit S Uppal
D.D.S.

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partial
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

**Strictly Maintained
Sterilization Standards**
**Most Insurance
Plans Accepted**

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

www.uppal dental.com

Quick Lube & Smog

**We rent
U-HAUL**

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

**691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544**

**PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330**

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੇ
ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ
ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

**lunch buffet everyday
fresh jalebian every day**

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

**DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316**

ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਲਈ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ

**5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538**

510-773-8810

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿੰਗੇ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

**Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
Shavers & Trimmers
Cellular Phones**

Onkar Singh Saini

**5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538
Tel- 510-797-7111**

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ

ਮੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਛੋਟੇ, ਸੀਮਾਤ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਮੀਰ/ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾਂ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਤੀ ਮਾਡਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਮਾਡਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਸੁਪਨਾ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਵੀ ਧਨੀ/ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਉਪਰ ਧੌਂਸ ਬਣੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵੱਧ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜਵਾਦ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਮਾਡਲ ਅੰਦਰ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਡਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਹਨ। ਐਸੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਮਾਡਲ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਪਾਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ: ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ/ਸਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਮਰ ਜਾਣਾ। ਜਿਹੜੇ ਕਾਰਕੁਨ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਗਰੀਬਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵਿਹਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸੁਪਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਫਲ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਫਲ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਣਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਰਥਕ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਫਲ ਤਜਰਬੇ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਸੁਝਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਾਡਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੁੱਚਾ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਸਫਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੰਦੇਹ/ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਡਲ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਿਸਟਮ ਵੀ

ਅਸਥਾਈ/ਬਦਲਦੇ (ਠਰਾਅਨਸਿਟੋਰੇ) ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ-ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਤੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਤੋਂ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਥਾਈ/ਬਦਲਦੇ ਮਾਡਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੰਘਰਸ਼ੀਲ ਲੋਕ ਤਜਰਬੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਰਲ ਵਿਚ ਕੁਟੰਬਸਿਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਦਲਿਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜ਼ਮੀਨ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਸਫਲ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਾਂਬਤਾ-ਕਾਂਗੜੀ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਫਲ ਮਾਡਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੇਂਡੂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ 'ਚ ਸਾਂਝੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂਦਰੂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਕੇਲ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲੈਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਦੁਧ ਪਲਾਂਟ ਬਣਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਭਾਅ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਬੈਂਕ ਬਣਨ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ

ਘੱਟ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕਲ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਬਲਾਕ ਸਮਿਤੀ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜ਼ਿਲਾ, ਸੂਬਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਉਪਜ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕਲ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਖੇਤੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ, ਖਾਦਾਂ, ਬੀਜ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆਦਿ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੇਤੀ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਮਾਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਲੰਮਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਲੋਟਵਾਂ (Hoir-zontal) ਤੇ ਖੜ੍ਹਵਾਂ (ਝੜਟਿਚਅਲ) ਏਕੀਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜੇਕੇ ਗਾਲਬਰੈਥ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਿਹੜੀ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਧਾਂਦਲੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਅਦਾਰੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਜਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਿਸਾਲਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਕਰੈਡਿਟ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਲ ਦਾ ਫੈਲਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਦੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਪੰਜਾਬ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਐਕਟ-1961 ਨੂੰ ਮੁੜ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਨਾਲ

ਸਾਰੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਫ ਸਰ ਸ਼ਾ ਹੀ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਡਿਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਲਝਾਅ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੁਲਾਹ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਗਰੋ-ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਵੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ੇਅਰ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਫੇਲੂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵਲ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਕਾਊਂਟ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਪਣਾਉਣ। ਹੁਣ ਤਕ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਜਾਂ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਵੱਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਐਕਟ-1961 ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕਾਫੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨ, ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਲ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘੂ ਅਤੇ ਟਿਕਰੀ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਸਫਲ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ (2020-21) ਨੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਆਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬੁਧ ਪਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਆਸ ਮਨਸੂਰਵਾਲ ਕਲਾਂ (ਜ਼ੀਰਾ) 'ਚ ਮਾਲਬਰਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵੱਛ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲੀਅਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਜ਼ਬੇ ਤੋਂ ਸਾਂਝੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਵਰਤਣ ਤੇ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਸਾਂਝਾ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਤਵੱਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਕੀ ਦਾ ਯੋਧਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹਾਕੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਨੰਬਰ ਦੀ ਜਰਸੀ ਉਹਦੇ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਸਿਖਰਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਟੀਮ ਨਾਲ ਗਏ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਤੋਂ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜੀ ਅਤੇ ਮਾਸਾ ਕੁ ਤਿਲ ਮੰਗਵਾਏ। ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਖਿਆ। ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਖੇਡਿਆ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਜੇਤੂ ਬਣ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਬੰਬਈ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ-1982 ਵੇਲੇ ਜਦ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਹਾਲੈਂਡ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਈ ਤਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਉਤਰ ਆਏ। ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਯਾਰਾਂ-ਬੇਲੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਅਗਲਾ, ਛੇਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜ਼ਰੂਰ ਜਿੱਤਾਂਗੇ ਪਰ ਉਹ ਅਗਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ (ਲੰਡਨ-1986) ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਕਟ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਮੈਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੀਹ

ਪਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੁਰਜੀਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੈਚ ਹਾਰ ਗਿਆ। 7 ਜਨਵਰੀ 1984 ਦੀ ਅਖਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਆਖਣੇ 7 ਕੁ ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਕਾਰ ਤੁਰੀ ਜਿਹੜੀ ਜਲੰਧਰ ਨੇੜੇ ਬਿਧੀਪੁਰ ਕੋਲ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਸ ਗਈ। ਇਸੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹਾਕੀ ਦਾ ਅਲਮ-ਬਰਦਾਰ ਅਤੇ ਉਸ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਦਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਪਾਂਡੇ ਫੌਤ ਹੋ ਗਏ। ਲੋਹੇ ਵਰਗਾ ਸਰੀਰ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਠੰਢ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਕਿੱਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੋਸਕ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਔਲਾਦ, ਪਤਨੀ, ਯਾਰ-ਬੇਲੀ, ਗੁਰੂ, ਉਸਤਾਦ, ਸ਼ਗਿਰਦ, ਮਿਲਣ-ਗਿਲਣ ਵਾਲੇ ਰੋ-ਕੁਰਲਾ ਕੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ 6 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 7 ਵਜੇ ਹੋਈ ਗਈ ਸੀ।

10 ਅਕਤੂਬਰ, 1951 ਵਿਚ ਬਟਾਲੇ ਲਾਗੇ ਦਾਖਲਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਸੁਰਜੀਤ ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕੌਮੀ ਚਿੱਤਰਪਟ 'ਤੇ ਚਮਕਿਆ ਤੇ ਚਮਕਦਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਟੀਮ ਦੇ ਅਹਿਮ ਮੋਰਚੇ ਉਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ

ਸਿਪਾਹੀ ਵਾਂਗ ਗੋਲਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸੁਰਜੀਤ। 1973 ਵਿਚ ਐਮਸਟਰਡਮ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ 7 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਪਾਲ ਲਿਟਜ਼ਨ ਦੀ ਟੀਮ ਸਿਰ 2 ਗੋਲ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹਾਲੈਂਡ ਦੇ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਲਿਖਿਆ- 'ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਲਾਈ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨ ਹਿੱਟ ਨਾ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੈਫਰੀ ਨੂੰ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਫੱਟਾ ਚੀਕ ਉਠਦਾ ਹੈ- ਗੋਲ।' ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਵਕ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਠਰੁੱਮੇ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਣਖੀਲਾ ਸੀ। ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਸੀ। ਚੁੰ-ਚਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਹਾਰਦਾ। ਪਟਿਆਲੇ ਬਿਊਨਸ ਆਇਰਜ਼ ਸੰਸਾਰ ਕੱਪ ਦਾ ਤਿਆਰੀ ਕੈਂਪ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਖੇਡ ਅਫਸਰ ਨਿੱਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਛੱਡਿਆ ਕਰੇ। ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਰੀਂ ਜਿਉਂ ਤੁਰੇ ਆਪਣਾ ਤੰਗਤ-ਪਟੀਆ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਮੁੜ ਉਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਵਰਿੰਦਰ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਵਿਰੋਧ ਉਠਿਆ। ਗੋਲ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਠੰਢ ਮੁੱਕਣ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਪੁਤਿਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਯੋਜਨਾ ਕੀ, 2024 ਤੱਕ ਵੀ ਚੱਲੇਗੀ ਜੰਗ?

ਯੂਕਰੇਨ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜੰਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਫੌਜੀ ਮਾਹਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ 2023 ਵਿੱਚ ਇਹ ਜੰਗ ਕੀ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਇਹ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ? ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਜੰਗ 2024 ਤੱਕ ਵੀ ਖਿੱਚ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਸ ਦਾ ਹਮਲਾ ਅਹਿਮ ਹੋਵੇਗਾ
ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਐਕਸੇਟਰ ਵਿੱਚ ਸਟ੍ਰੈਟੇਜਿਕ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਅਸੋਸੀਏਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਾਇਕਲ ਕਲਾਰਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਠੰਢ ਦਾ ਮੌਸਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਲਈ ਸ਼ਰਾਪ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਰੋਪੀਆਈ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ - ਦਿ ਗ੍ਰੇਟ ਸਟੇਪੀਜ਼ ਦੇ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਨੇਪੋਲੀਅਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਿਟਲਰ ਅਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਤੱਕ, ਸਭ ਨੂੰ ਸਟੇਪੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀ ਠੰਢ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ, ਜੋ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਇਹ ਠੰਢ ਹੀ ਹੈ। ਪੁਤਿਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ, ਠੰਢ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਹਮਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ। ਠੰਢ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਰਾਮ (ਬ੍ਰੇਕ) ਦੀ ਲੋੜ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੈ, ਪਰ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ

ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਡੋਨਬਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 2023 ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਜੰਗ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੁਤਿਨ ਇਹ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੌਜੀ ਵਾਰ ਫਰੰਟ ਉੱਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਢਾਈ ਲੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹਮਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰੂਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਯੁੱਧ ਵਿਰਾਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ। ਪੁਤਿਨ ਇਹ ਸਾਫ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਫੌਜੀ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਣ ਵਾਲੇ।

ਯੂਕਰੇਨ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਲਏਗਾ
ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀਸੀ ਤੋਂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਵਾਰ ਐਨਾਲਿਸਟ ਏਡੀ ਪਿਓਟਰੋਵਸਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਯੂਕਰੇਨ 2023 ਦੇ ਬਸੰਤ ਆਉਣ ਤੱਕ ਰੂਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਗਏ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਾਪਸ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਏਗਾ। ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਬੇਹੱਦ ਸਾਫ ਹਨ। ਇਸ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਹੈ ਯੂਕਰੇਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਡਟੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ। ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਪੂਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਦੂਜਾ

ਕਾਰਨ ਹੈ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਹਿਸਾਸ। ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਰੂਸੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਾਨ-ਮਨੁਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਟੋ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਜੇਨਸ ਸਟੋਲਟੇਨਬਰਗ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਫ ਝਲਕਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਅਸੀਂ ਲੋਕ (ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼) ਹਾਲੇ ਜੋ ਕੀਮਤ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਚੁਕਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਚੁਕਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸੱਤਾ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਉਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਭ ਲਈ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ।” ਜੰਗ ਦੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਉੱਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਇਸ ਹਮਲਾਵਰ ਵਧੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕਨੀਕੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੇਗੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੇਤੂ ਹੋਣਗੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ, ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣਗੇ।

ਜਿਵੇਂ ਵਿਯਤਨਾਮ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਨੂੰ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਇੰਝ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਦੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖਿੱਚਣਾ ਹੀ ਪਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਭਰੇ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੂਸ ਉੱਤੇ ਵਧਦੇ ਘਰੇਲੂ ਦਬਾਅ ਦੇ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਮੋਰਚੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। 2023 ਦੇ ਆਖਿਰ ਤੱਕ ਇਹ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦੀ।

ਜੰਗ 'ਚ ਰੂਸ ਦੀ ਹਾਰ ਤੈਅ ਹੈ
ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਜਨਰਲ ਬੇਨ ਹੋਜ਼ਜ਼ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੀਵ ਵਿੱਚ ਯੂਕਰੇਨੀ

ਯੂਕਰੇਨ ਕੋਲ ਕਿੰਨੇ ਫੌਜੀ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਨ? ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਯੂਕਰੇਨੀ ਜਨਰਲ ਜ਼ਾਲੁਜ਼ਨੀ ਕਿੰਨੇ ਰੈਗੂਲਰ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਹਮਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਵਾਹਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਮ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਜਵਾਬ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਰੂਸ ਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚਾਲੇ ਜੋ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰੂਸ ਨੇ 120 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾਗੀਆਂ
ਵੀਰਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਪੂਰੇ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਰੋਡ ਦੀ ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੋਲੋਦੀਮੀਰ ਜ਼ੇਲੋਂਸਕੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਮਿਖਾਇਲੋ ਪੋਡੋਲਿਅਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 120 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਦਾਗੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੀਵ ਦੇ ਮੇਅਰ ਵਿਟਾਲੀ ਕਲਿਤਸਕੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਧਾਨੀ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 14 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਸਣੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਧਮਾਕੇ ਕੀਵ ਸਣੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਰਕੀਵ, ਓਡੇਸਾ, ਲਵੀਵ ਅਤੇ ਜ਼ਾਇਤੋਮਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਵਾ ਰਾਹੀਂ ਹਮਲੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬੇ ਓਡੇਸਾ ਦੇ ਆਗੂ ਮਾਕਸਿਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਇਹ ਯੂਕਰੇਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹਮਲਾ ਹੈ।” ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਸ ਨੇ ਮੁਲਕ ਉੱਤੇ “ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾਗੀਆਂ।” ਯੂਕਰੇਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਡਰੋਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ। ਵੀਰਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਰੋਡ ਦੇ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਓਲੇਕਸੀ ਨੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੀਵ ਦੇ ਮਿਲਟਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਕਾਰਨ ਦੋ ਘਰ ਮਲਬੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਵਾਈ ਫੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ 16 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਧਰ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬੇ ਮਾਇਕੋਲੋਵ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਵਿਟਲੀ ਕਿਮ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਹਵਾਈ ਫੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਓਡੇਸਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ 21 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੱਛਮੀ ਸ਼ਹਿਰ ਲਵੀਵ ਦੇ ਮੇਅਰ ਮੁਤਾਬਕ ਕਈ ਧਮਾਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਵੋਲੋਦੀਮੀਰ ਜ਼ੇਲੋਂਸਕੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਸੂਬੇ ਇਵਾਨੋ-ਫਰੈਂਕਿਵਸਕ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲ ਟਕਰਾਈ ਪਰ ਧਮਾਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਯੂਕਰੇਨ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜਨਾਂ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਿਜਲੀ ਗੁੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਮਨ ਹਾਲਸ਼ਚੋਕੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਓਡੇਸਾ ਤੇ ਕੀਵ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ “ਮੁਸ਼ਕਲ” ਹਨ।

ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ

ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਗਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਵਾਰ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਰਬਰਾ ਜੈਚੇਟਾ ਯੂਕਰੇਨ-ਰੂਸ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਫੌਜ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੁਤਿਨ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਕਲਣ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਇਹ ਪੂਰਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਿਲਹਾਲ ਅੰਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਠੰਢ ਬੇਹੱਦ ਔਖੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਤੋੜਨ ਲਈ ਰੂਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਤੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਵਿਚਾਲੇ ਯੂਕਰੇਨ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਡਟੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਜੰਗ ਲੰਬੀ ਖਿੱਚਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬੇਹੱਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਥਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੰਗ ਖਤਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ?

ਇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰਾਹ ਦਿਖਦਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ। ਇਹੀ ਉਹ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜੋ ਜੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰੂਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਪਾਗਲਪਨ ਖਤਮ ਕਰੇਗੀ। ਰੂਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿਸ ਵੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਆਕਲਣ ਦਾ ਖਾਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ

ਫੌਜ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਲਜਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਯੂਕਰੇਨ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸਾਲ ਜਿੱਤ ਲਵੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਘੱਟ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਬਦਲਣਗੀਆਂ ਪਰ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਰੂਸ ਤੋਂ ਹਰ ਮੋਰਚੇ ਉੱਤੇ ਬਿਹਤਰ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਬ੍ਰਿਟੇਨ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵੱਲੋਂ ਠੰਢ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿਹਤਰ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ 2023 ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਕ੍ਰੀਮੀਆ ਉੱਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮਝੌਤੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਰੂਸ ਸੇਵਾਸਤੋਪੋਲ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਆਪਣੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬੇਸ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਟਾ ਸਕੇ।

ਜੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਗੇ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦੇ ਫੌਜ ਮਾਹਰ ਡੇਵਿਡ ਗੋਡਲਮੈਨ ਵੀ ਇਸ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗੀ, ਇੱਥੇ ਦੇਖਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪਤਾਅ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕੀ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਜੋ ਯੂਕਰੇਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਉੱਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਧੇ ਫੌਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਖੇਰਸਾਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਬਾਕੀ ਫੌਜੀ ਹਨ ਉਹ ਰੂਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਲੁਹਾਂਸਕ ਅਤੇ ਦੋਨੇਤਸਕ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਭਾਵੇਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ, ਪਰ ਦੱਖਣੀ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਡੋਨਬਾਸ ਵਿੱਚ ਯੂਕਰੇਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਲਈ ਪਾਵਲੋਗ੍ਰੈਡ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਅਸੰਭਵ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਲਈ

ਹਾਕੀ ਦਾ ਯੋਧਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

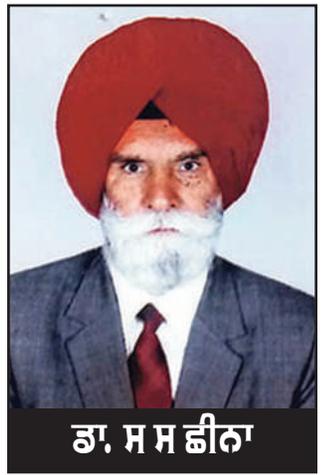
(ਸਵਾ 14 ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ। ਨਿੱਤ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਲੱਗਿਆ ਕਰਨ। ਅਖੀਰ ਵਰਿ-ਦਰ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਤਾਂ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਿਆ ਪਰ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਪਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਇੰਨੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਾਰ ਹੋਈ ਕਿ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ, ‘ਹਾਕੀਆਂ ਹੁਣ ਪਰ੍ਹੇ ਧਰ ਦਿਓ ਤੇ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੜ ਲਓ।’ ਮਾਸਕੋ ਓਲੰਪਿਕ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਟੀਮ ਵਿੱਚ

ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠਲੀ ਟੀਮ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਮੁਲਕਾਂ ਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਵਤਨ ਵਾਪਸ ਮੁੜੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਭਾਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਏਸ਼ਿਆਡ-82 ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਪਤਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਚੌਥੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਟਰਾਫੀ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਹਾਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ; ਕੋਚ ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ, ਮੈਨੇਜਰ ਚਮਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਇਹ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਦਸਤਪੰਜਾ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਇਕੱਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵਾਹ-ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਤੇ ਅੰਤ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ- ਮੈਂ ਮੁੜ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵੰਨੀਓ ਹਾਕੀ ਨਹੀਂ ਫੜਨੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਬੇ-ਵਕਤੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਸੁਰਜੀਤ ਲਾਭ ਹਿੱਤ ਮੈਚ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖੁਦ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਨਾ ਸੁਰਜੀਤ ਘਰੋਂ ਤੁਰਦਾ, ਤੇ ਨਾ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ...? ਖੈਰ! ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 1973 ਦਾ ਐਮਸਟਰਡਮ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ, 1975 ਦਾ ਕੁਆਲੰਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਅਤੇ 1982 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡੇ ਜਾਂ ਦੇਖੇ ਸਨ ਪਰ ਛੇਵੇਂ ਲੰਡਨ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵੇਲੇ ਉਹ

ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਝ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਉਹ ਯੋਧਾ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਝਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 15ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 13 ਤੋਂ 29 ਜਨਵਰੀ, 2023 ਤੱਕ ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਭੂਵਨੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਰੁੜਕੋਲਾ ਵਿਖੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਦੇ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਨਤੀਜੇ

ਡਾ. ਸ ਸ ਸੀਨਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧੀ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਾਲ ਭਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਸੰਦੇਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਵਪਾਰੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਨਗੇ, ਨਿੱਜੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜੇ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮਐਸਪੀ) ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਛੋਟੇ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਪਛੜੇ ਜਾਂ ਵਿਕਸਤ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਉਪਜ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਠੇਕੇ ਰਾਹੀਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਨਾ ਵਾਧੂ ਉਤਪਾਦਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਹੋਵੇ।

ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਜਿਹੜਾ 60ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਨਵੇਂ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਖੋਜ, ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤੋਂ, ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਸੁਧਾਰ, ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਜਾਲ, ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ, ਅਸਾਨ ਸਸਤਾ ਕਰਜ਼ਾ ਆਦਿ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ, ਉਹ ਸੀ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਹੋ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ 1968 ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ

ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਹਨ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਹੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖਰੇ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫਸਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਜੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ

ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਣਕ ਸਗੋਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਆਲੂ, ਟਮਾਟਰ, ਪਿਆਜ਼, ਦੁੱਧ, ਆਂਡੇ ਆਦਿ ਤੱਕ ਦੀ ਯੋਗ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਦੇ ਠੇਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ, ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਘੱਟ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ, ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵੱਡੀ ਵਸੋਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਨੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਾਡਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਹਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 23 ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਰਫ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਦਾਲਾਂ, ਤੇਲਾਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜ਼ੋਨ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੇਰਲ ਮਾਡਲ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜੇ, ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਝੋਨਾ ਹੀ ਬੀਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਠਿੰਡੇ ਅਤੇ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਝੋਨਾ ਬੀਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨੀਵਾਂ ਜਾਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਹੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਕਰਨੀ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਨਾਜ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਇੰਨੇ ਭੰਡਾਰ ਬਣ ਗਏ ਕਿ ਉਹੋ ਦੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਣਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ, ਉਹ ਕਣਕ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਦਾਮਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘਟ ਗਈ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਸੰਭਾਲਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਚਮਤਕਾਰ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣਾ ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 15 ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤੀ-ਜਲਵਾਯੂ (ਐਗਰੋ-ਕਲਾਈਮੈਟਿਕ) ਜ਼ੋਨ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਲਵਾਯੂ

ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਯੋਗ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਸੋਂ ਸਿਰਫ 34 ਕਰੋੜ ਸੀ ਜਿਹੜੀ 2020 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 138 ਕਰੋੜ ਜਾਂ 4.1 ਗੁਣਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਣਕ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 7 ਕਰੋੜ ਟਨ ਸੀ, ਉਹ ਵਧ ਕੇ 109 ਕਰੋੜ ਟਨ ਜਾਂ 15.5 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ। ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਝੋਨੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਇਸ ਹੀ ਸਮੇਂ 26 ਕਰੋੜ ਟਨ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 122 ਕਰੋੜ ਟਨ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਂ 4.8 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ ਪਰ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਘਟਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੇਲਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਇਸ ਵੱਡੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਹੈ।

ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪੂਰਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿੱਜੀ

ਯੂਕੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੀਗ 'ਚ ਰੈਫਰੀ ਬਣ ਕੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਯੂਕੇ ਦੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਸਿੱਖ ਅਥਲੀਟ ਟੈਲਰੈਂਟ ਬਣ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਉਥੈਂਪਟਨ ਦੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇੱਕ ਫੁੱਟਬਾਲ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਅਥਲੀਟ ਟੈਲਰੈਂਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਰੈਫਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾੜੀ ਅਤੇ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੀਗ ਵਿੱਚ ਰੈਫਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨੀ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈਐਫਐਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਉਥੈਂਪਟਨ ਏਸੀਐਨ ਵੱਜੋਂ ਰੈਫਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਈਐਫਐਲ ਈਪੀਐਲ ਦੀ ਹੀ ਛੋਟੀ ਲੀਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਈਐਫਐਲ ਤੋਂ ਈਪੀਐਲ ਵਿੱਚ ਟਾਪ 20 ਟੀਮਾਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੜੀ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਪਲ ਸੀ।”

ਰੈਫਰੀ ਸਨ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਉਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।” ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ।

ਭੁਪਿੰਦਰ ਦਾ ਸਪਨਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਇਹੋ ਆਖਰੀ ਸੁਪਨਾ ਹੈ।” ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਨੂੰ ਬੱਚੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਣ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਪੜ੍ਹਾ ਕੀਉਂ ਰਹੇ ਹੋ।” “ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮੈਚ।” “ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮੇਰੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਸਕਾਂਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕੇਰਸ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ।” ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋਰ ਦੱਖਣੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ

ਨੂੰ ਰੈਫਰੀ ਬਣਨ, ਕੋਚਿੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਅੰਕੜੇ ਮੁਤਾਬਕ ਯੂਕੇ ਦੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 115 ਖਿਡਾਰੀ ਦੱਖਣੀ

ਨਿਧਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਉਪਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

2020 ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਰੈਫਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ ਜੇਲੂ ਅਫਸਰ ਹਨ। ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਡੇ ਲੀਗ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।” “ਮੈਂ ਸਿਰਫ 17 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਦੱਸਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਲੜਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।” ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਪਿਆ ਹੈ।

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ।” “ਮੇਰੀ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੰਗ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।” “ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣ ਸਨ। ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ‘ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੈ?’”

ਭੁਪਿੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਫੈਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਾਈਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ।” “ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੱਸ ਮੁੜਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।” “ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਫੁੱਟਬਾਲ ਲਾਈਨ ਦੇ ਲਾਗੇ ਦੌੜਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਫੈਨਜ਼ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਦੀਆਂ ਮਾਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀਆਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ 'ਚ ਫੇਰ ਬਦਲ, ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਿੱਜੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਕੋਲ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਭਲਾਈ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ਸੀ। ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦਾ ਕਬਿਤ ਆਡੀਓ ਟੇਪ ਵਾਇਰਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਫੇਰਬਦਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕਬਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਮੰਤਰੀ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਭਵਨ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਹਲਫ਼ ਦਿਵਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਿਆਸੀ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਅਚਨਚੇਤ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਦਾ ਆਡੀਓ ਕਲਿੱਪ ਵਾਇਰਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਸਰਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋਤਮਾਜਰਾ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ, ਸਿਹਤ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋਤਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਬਾਗਬਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 19 ਮਾਰਚ 2022 ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਦਿੜਬਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਮਲੋਟ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਜੰਡਿਆਲਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਈਟੀਓ, ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ, ਭੋਆ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਲਾਲ ਚੰਦ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ, ਅਜਨਾਲਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪਟੀ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਲਾਲਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ੰਕਰ ਜਿੰਪਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਬਤੌਰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਨਿੰਬਰ, ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ, ਚੇਤਨ ਜੋਤਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਡਾ. ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਰੀ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ

ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵੱਜੋਂ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਿੰਗਲਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋਤਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ

ਅਤੇ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਕੋ-ਕਨਵੀਨਰ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋ-ਕਨਵੀਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2014 ਵਿੱਚ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਤੇ 'ਆਪ' ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ। 2017 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਲੜੇ ਪਰ ਹਾਰ ਗਏ। ਜਦਕਿ 2022 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਦੇ

ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਿਤ ਮਹਿੰਦਰਾ ਨੂੰ 50,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਫਤ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਵੀ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਨਸ਼ਾ ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਹੈ ਪਰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।" "ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ

ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਣੇ ਕਈ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਬਦਲੇ

ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਣੇ ਅੱਧਾ ਦਰਜਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਫੇਰਬਦਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੇਰਬਦਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕੋਲ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਨਿਆਂ, ਪ੍ਰਸ਼ੋਨਲ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ, ਸਹਿਕਾਰਤਾ, ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਤੇ ਕਾਮਰਸ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੁਧਾਰ, ਜਲ ਸਰੋਤ, ਮਾਈਨਿੰਗ, ਵਿਗਿਆਨ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਯੂਥ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਕੋਲ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ, ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ, ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਜੋਤਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ, ਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਾਮਲੇ, ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲੇ, ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ, ਕਿਰਤ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਣਾਚਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਬਰੋਟੇ ਹੇਠ ਪੜ੍ਹੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਰਾਜ ਬਹਾਦੁਰ ਨਾਲ ਕਬਿਤ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਾਰਨ ਅਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੋਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਲ 2017 ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਲ 2022 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਡਾਕਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਿਤ ਮਹਿੰਦਰਾ ਨੂੰ 50,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਮੁਆਫੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਪਹਿਲੇ ਟੀਕਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਜੋ ਲੋਕ ਟੀਕੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਤਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ।"

"ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਟੀਕੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਟਾ ਦੇਵਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਕੰਮ ਹੈ।" ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦੂਜਾ ਕੰਮ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਠੇ-ਕੋਠੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬਰੋਟੇ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਹੱਸਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਹੱਸਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਹੱਸਦੇ ਸਨ।"

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਰੋਪੜ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਲ 2011 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਲੰਬੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ ਫਲਸਤੀਨ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੀ

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਥਿਤ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਗਰ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਯਹੂਦੀ, ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਅਨੂਠੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਕਾਰਨ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਮੰਤਰੀ ਇਤਮਾਰ ਬੇਨ-ਗਿਵਰ ਵੱਲੋਂ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਧਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਬਾਦਤ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਸੀਰੀਆ, ਜਾਰਡਨ ਅਤੇ ਕਈ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਮੂੰਗ ਦਲਣ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਹੂਦੀ ਉੱਥੇ ਜਾ ਤਾਂ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਬਾਦਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਬੇਨ-ਗਿਵਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਾਸ਼ੇਮਿਤੇ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਤਕ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਲਾਮੀ ਅੰਤਰਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫਿਦਾਈਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਓਲਡ ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਟੈਂਪਲ ਮਾਊਂਟ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ

ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਧਾਮ ਰੋਮਨਾਂ ਨੇ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰੋਮਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ

ਨੂੰ ਨੇਸਤੋ-ਨਾਬੂਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਬਾਹੀ ਬਚੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ 'ਵੈਸਟਰਨ ਵਾਲ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਿਪਟ ਕੇ ਯਹੂਦੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੁਹੱਥਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਦੇ-

ਕੁਰਲਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੰਧ ਨੂੰ 'ਵੇਲਿੰਗ ਵਾਲ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਮੱਕੇ-ਮਦੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਤੀਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਕੱਦਸ ਥਾਂ ਹੈ।

ਮਿਥਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਬਰਾਸਤਾ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਘੋੜੇ ਸਮੇਤ ਜੰਨਤ ਦਾ ਗੇੜਾ ਲਗਾ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਜਿਸ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਉਹ ਜੰਨਤ ਗਏ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇਬਾਦਤਗਾਹ ਹਰਮਲ ਸ਼ਰੀਫ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਲ-ਅਕਸਾ ਮਸਜਿਦ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਈਸਾਈਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਮ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਈਸਾਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੋਲ ਰਹੀਆਂ ਜੋ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੱਠ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ

ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਆਦਿ ਕਵੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਤਹਿਥਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇਬਾਦਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਨੌਤ ਹੈ ਕਿ ਅੱਠ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਲਤਾਨ ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਆਲੂਬ ਨੇ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਉੱਥੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਗਰੀਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰ ਕੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਚਰਨ-ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰੀ ਗਈ। ਮੱਕਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਾਜੀ ਵੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੁਕ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਨਵਾਬਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਚੋਖਾ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੀ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਸਹਾਰਨਪੁਰ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ, ਖੈਰਾਤ ਨਹੀਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਸਾਬਕਾ ਬੈਂਕਰ ਤੇ ਹੁਣ ਗੰਨੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੂਪੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਰਦੋਈ ਦਾ ਵਾਸੀ ਅੰਮਾਰ ਜ਼ੈਦੀ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਲਾਗਤਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹੋ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦੀ ਬੈਲੈਂਸ ਸ਼ੀਟ ਬਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਰ ਸਾਲ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।” ਜ਼ੈਦੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜੋ ਹਾਲਤ ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਬਿਆਨੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭਾਰੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਝਾੜ - ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ 11 ਟਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲਾਨਾ - ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਇਕ ਖਰਬ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਉਤੇ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਹੋ ਕੁਝ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ - ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਇੰਨੀ ਕੁ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀਆਂ ਲਾਗਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਣ।

ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਹੋਵੇ, ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਜਕੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਇਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: “ਹਰੇਕ ਅਸਲੀ ਕਿਸਾਨ ਹੁਣ ਗ਼ਲਤ ਵੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਦੀਵਾਲੀਆ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਰੀਆ ਨਾ ਲੱਭ ਲਵੇ।” ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਵੱਧ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਖੈਰਾਤ ਉਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਪੂੰਜੀਵਾਦ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਬੰਧੀ ਡਬਲਿਊਟੀਓ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਬਾਰੇ 2005 ਵਿਚ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 80 ਫੀਸਦੀ ਐਗਰੀ-ਬਿਜਨਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਆਲਮੀ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਕੰਗਾਲ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਰਾਮਿਡ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਇਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਇੰਨੇ ਹੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲ ਸਨ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ 40 ਫੀਸਦੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਇਕ ਯੂਰਪੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ 50 ਫੀਸਦੀ ਆਮਦਨ ਸਬਸਿਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਭਲਾਈ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤੇ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਆਲਮੀ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਮੀਰ 10 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਹੋਠਲੇ 76 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੌਲਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 10 ਫੀਸਦੀ ਅਮੀਰਾਂ

ਕੋਲ ਮੁਲਕ ਦੀ 77 ਫੀਸਦੀ ਦੌਲਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਧੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਕੋਲ ਦੌਲਤ ਦਾ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਕੋਲ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਦੌਲਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਹੀ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਮਾਨਾ ਨਹੀਂ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਵਧ ਰਹੀ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੁੜ ਭਲਾਈ ਰਾਜ ਦੇ ਰੋਲ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿੰਨੇ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਓਨੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰ ਇੱਝ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ: “ਪੰਜਾਹ ਹਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰੈਚਰਾਂ (ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਿਸਾਨ) ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਰਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਰੇਕ ਇਕ ਡਾਲਰ ਵਿਚੋਂ 60 ਸੈਂਟ (ਭਾਵ 60 ਫੀਸਦੀ) ਕਮਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ 39 ਸੈਂਟ (39 ਫੀਸਦੀ) ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਹ ਹਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਰ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖੁਪਤਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਰਚੇ ਹਰੇਕ ਇਕ ਡਾਲਰ ਵਿਚੋਂ 48 ਤੋਂ 50 ਸੈਂਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਮਹਿਜ਼ 19 ਸੈਂਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਭਾਰੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।” ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਇਕਨੌਮਿਸਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 1960ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਧ ਕੇ 2.11 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਬਚੀ ਹੋਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ। ਅਧਿਐਨਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਬੀਤੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਡਿੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਨੇ 2011-12 ਤੋਂ 2015-16 ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਅਰਸੇ ਦੀ ਅਸਲ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਲਾਨਾ ਅੱਧਾ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ (ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 0.44 ਫੀਸਦੀ) ਬਣਦੀ ਸੀ। 2016 ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ 17 ਸੂਬਿਆਂ, ਜੋ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਧਾ ਭਾਰਤ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਔਸਤ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਸਾਲਾਨਾ ਮਹਿਜ਼ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਔਸਤ 1700 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, 2021 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੇਂਡੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਹਾਲਾਤੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਮਹਿਜ਼ 10218 ਰੁਪਏ ਮਾਸਿਕ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ 2018-19 ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਪਰ ਇਕੱਲੀਆਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਗ਼ੈਰ-ਖੇਤੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਮਹਿਜ਼ 27 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬਣਦੀ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ

ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਹਿਜਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਮਾਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕਿਸ ਕਾਰਨ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਦਿਨ-ਕਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਹਨ - ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕੀਮਤ

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 400,722,025 ਡਾਲਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਜ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਾਇਕ ਆਮਦਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। 2022 ਦੌਰਾਨ ਅਨਾਜ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ 31.57 ਕਰੋੜ ਟਨ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਫਲਾਂ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ 34.2 ਕਰੋੜ ਟਨ, ਦੁੱਧ ਦੀ 21 ਕਰੋੜ ਟਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਗੰਨੇ, ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ, ਪਟਸਨ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਵੀ ਲਗਪਗ ਇੰਨੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਾਲ - ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਦੌਲਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਖਾਲੀਪਣ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੁਰਾਕੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਕੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਖੁਰਾਕੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਕ ਭਲਾਈ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣਿਆਂ ਆਮਦਨ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ 6000 ਰੁਪਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਖੈਰਾਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਜ਼ਾਫ਼ੇ ਲਈ ਇਸ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸਨਮਾਨ

ਨਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਹਰੇਕ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5000 ਰੁਪਏ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ (ਟੈਨਾਨਟ ਅਰਮਟਰਸ) ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਸਤੰਬਰ 2019 ਵਾਂਗ 1.45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ ਰਿਆਇਤਾਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਪਲਾਈ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਕੀਤੇ ਸੁਧਾਰ ਆਖ ਕੇ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਵਾਲੇ ਪੱਖ 'ਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 2.52 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਬੇਜ਼ਾਬਤਗੀ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਖ਼ਤਰੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਠੁੰਮਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵੱਟੇ ਖਾਤੇ ਪਏ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਲੀਕ ਮਾਰੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਦੇਵੇਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਰਥਿਕ ਸੋਚ ਵਿਚਲੀ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੋਸਫ ਸਟੀਗਲਿਟਜ਼ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰਸੀਆ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਹਾਲੀਆ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਹਿਮਤੀ' ਤਹਿਤ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਦਮ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਭਲਾਈ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵੱਲ ਰੁਖ਼ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਣਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਨਅਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਦੇ ਟੈਗਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮਐਸਪੀ) ਹਰੇਕ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਟੈਗ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਢਾਂਚਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਐਮਐਸਪੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਬਖ਼ਸ਼ ਮੁੱਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਵਾਂਗ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋਗੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਲਈ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਵਾਦ।

ਲੰਬੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ ਫਲਸਤੀਨ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੀ

(ਸਫ਼ਾ 17 ਦੀ ਬਾਕੀ)
(ਭਾਰਤ) ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਜ਼ੀਰ ਹਸਨ ਅੰਸਾਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਇਸ ਖ਼ਾਨਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫ਼ਸਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸ਼ਲੋਕ ਉਚਾਰਿਆ ਹੋਵੇ, “ਫਰੀਦਾ ਜੋ ਤੈ ਮਾਰਨਿ ਮੁਕੀਆ ਤਿਨਾ ਨ ਮਾਰੇ ਘੁੰਮਿ/ਆਪਨੜੋ ਘਰਿ ਜਾਈਐ ਪੈਰ ਤਿਨਾ ਦੇ ਚੁੰਮਿ॥” ਇੰਨੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸੰਗਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫ਼ਸਾਦਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਰੱਬ ਵੀ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰੁੱਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਰੱਬ ਦਾ ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੇਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰੱਬ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ :
ਰੱਬ ਇਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ/ ਰੱਬ ਇਕ ਗੋਰਖ-ਧੰਦਾ।
ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗਿਆਂ ਪੇਚ ਏਸ ਦੇ /ਕਾਫ਼ਿਰ ਹੋ ਜਾਏ ਬੰਦਾ।
ਕਾਫ਼ਿਰ ਹੋਣੇ ਡਰ ਕੇ ਜੀਵੇਂ/ਖੋਜੋਂ ਮੂਲ ਨਾ ਖੁੰਝੀ।
ਲਾਈਲਗ ਮੋਮਨ ਦੇ ਨਾਲੋਂ/ਖੋਜੀ ਕਾਫ਼ਿਰ ਚੰਗਾ।
ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ/ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਦੁਨੀਆ

ਭਰ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਲਬਰਟ ਆਇੰਸਟਾਈਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਯਹੂਦੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਨ ਯਹੂਦੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰਅਸਲ ਰੱਬ ਨੂੰ ਹੀ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੋਜੀ-ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਆਇੰਸਟਾਈਨ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਭੇਤ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਆਦਿ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਦੀ ਗੁੰਝੀ ਵੀ ਸੁਲਝ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਖੋਜ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਡਰੀ ਸੀ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਕਮਤ ਸਨ ਕਿ ਮਾਦੇ ਦੀ ਨਾਭ ਦੇ ਸੂਖਮ ਕਣ 'ਚੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕਣ ਹੈ ਜੋ ਮਾਦੇ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਜੁਲਾਈ 2012 ਨੂੰ

ਫਰਾਂਸ-ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਹੇਠਾਂ ਬਣਾਏ 'ਲਾਰਜ ਹੈਡਰੌਨ ਕੋਲਾਈਡਰ' ਵਿਚ 'ਬਿੰਗ-ਬੈਂਗ' ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਮਹਾ-ਧਮਾਕਾ 17 ਮੀਲ ਲੰਬੀ ਘੇਰੇਦਾਰ ਟਿਊਬ ਵਿਚ ਖਲਾਅ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ (ਸੁੰਨ ਅਵਸਥਾ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਮਹਾ-ਧਮਾਕਾ 13-14 ਅਰਬ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸੂਖਮ-ਕਣ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਹਿਗਸ ਬੋਸੋਨ' ਜਾਂ 'ਰੱਬੀ ਕਣ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰੱਬ ਦੀ ਵਰਣਨਮਾਲਾ ਦਾ ਫਿਰ ਵੀ ਭੇਤ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਲੋਕ ਪੁੱਛਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ ਗੁੰਝੀ ਸੁਲਝ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ (ਵਿਗਿਆਨੀ) ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਕਿ ਆਖਰ 'ਰੱਬੀ-ਕਣ' ਕਿਸ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਾਦਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਰਹੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜੇ-ਝੇੜੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਟਕਰਾਅ ਆਖਰ ਕਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਇਕ ਕੌੜੀ-ਕੁਸੈਲੀ

ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਨਾਜ਼ੀ ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਸ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾੜ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੰਨ੍ਹਾ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤ-ਭੂਮੀ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੀ। ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਸਿੱਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੀ ਰਹੀ। ਦੂਜੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਹੱਦ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣ ਗਏ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਪਿੱਛੋਂ ਸਸਤੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦ ਲਏ। ਅੱਜ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਯਹੂਦੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਨ-ਹਥਿਆਰ ਨਾ ਚਲਾਉਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਦਾ ਜੁੜਨਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕ੍ਰਿਸਮੇ

ਬੰਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਵਿਚ। ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਆਪਣੀ ਸਾਰ। ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੀ ਪਰਵਾਹ। ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਅਣਦੇਖੀ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਖੁਦ ਹੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁਚਿਤ।

ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੌੜ ਵਿਚ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਉਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਕਿਸ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਖਨ ਮਿਲਦਾ? ਕਿਹੜੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ? ਬੰਦਾ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਦਾ ਅੰਤ ਕੀ ਏ? ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ-ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣਾ? ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਾਬੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਣਾ? ਕਿਹੜੇ ਬੇਦਰਦ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਂਦੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਛੁੜਾਵੇ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਬਚਣਾ ਵੀ ਕੀ ਆ?

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਠੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਰੁਖਸਾਰਾਂ ਵੰਨੀ ਮੁਹਾਰ ਮੋੜਨਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਉਗੀਆਂ ਵਾੜਾਂ, ਕੰਡਿਆਂ, ਖਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖੱਡਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਔਕਾਤ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਨਾ? ਬੰਦੇ ਨੇ ਫਿਰ ਇਕ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਭਵਜਲ ਤਰਨਾ। ਬੰਦਾ ਮਹਿਲਾਂ-ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਗਲਤਾਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਰਾਹੀ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ ਇਕ ਛੱਤ ਦੀ ਲੋੜ। ਕਈ ਵਾਰ ਲੋਕ ਅੰਬਰ ਦੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ 'ਨੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਾਣਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ-ਸਫ਼ਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ।

ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੋਹੀ ਫਿਰਤ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਪਨਪ-ਪਨਾਹੀ ਲਈ ਧਨ ਜੋੜਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਲਾਲਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਸੋਚ ਉਸ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਜਦ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਾ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਔਲਾਦ ਨਲਾਇਕ, ਹੇਠੀ ਅਤੇ ਅਪੰਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਜਾਵੇ। ਕਿਧਰੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਅਯਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਨਮੋਸ਼ੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਅਲਮਾਰੀ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਬਰਾਂਡਾਂ, ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਲੈਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤਨ ਢੱਕਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਕੁਤਤੇ-ਪਜਾਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਢਾਈ ਮੀਟਰ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਲੱਠਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਦ ਬੰਦਾ ਆਖਰੀ ਸਫਰ 'ਤੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਏ ਕੱਪੜੇ ਅਣਵਰਤਿਆਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਝੁਰਦੈ। ਉਹੀ ਕੱਪੜੇ ਫਿਰ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮੰਗਤੇ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਢੱਕਦੇ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਲੀੜੇ ਹੀ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਖਨ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਬੰਦੇ ਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਇਹ ਕੋਹਾ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੀ

ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ? ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਤੁਰਿਆ? ਕਿੰਨਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ? ਕਿਹੜੇ ਹੋਰ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਖਾਕ ਛਾਣ ਕੇ ਆਖਰੀ ਸਫ਼ਰੀ-ਅਲਵਿਦਾ ਦਾ ਅਲਾਪ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਦੇ ਨਾਂ ਲਾਉਣਾ? ਉਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਫ਼ਰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਹਾ ਉਲਾਰ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਸੁੱਖ-ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਉਲਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੱਤਪਣ ਦੀ ਕੋਹੀ ਬਿਰਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕੰਗਾਲ। ਜਦ ਕਿ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਬੰਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੋਹੀ ਤਰਾਸਦੀ ਕਿ ਉਹ ਭੋਖਤੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਰੂਹ ਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਤਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਬੰਦੇ ਦੀ ਖੁਦ ਪ੍ਰਤੀ ਅਵੱਗਿਆ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੀੜ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਕੱਲਤਾ ਹੰਦਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ। ਘਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕੈਦੀ। ਬਾਹਰ ਚਾਨਣ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਤਾਕੀਆਂ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨਦਾਨ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣਨਾ ਲੋਚਦਾ। ਇਸ ਲੋਚਾ ਨੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਵੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਬੇਵੱਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਖੁਦ ਦਾ ਸਿਵਾ ਸੇਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ।

ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣਨ, ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਉਤੇਜਨਾ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਬਾਹਰੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਚਾਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ? ਉਸਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਏ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਿਹਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਜ਼ੋਰ ਛੱਲਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਨਿੰਮੋਝੁਣਾ ਹੈ? ਉਸਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਕਾਇਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਬਣ ਕੇ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਵਿਚ ਭਲਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖੌਫ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਖੁਦ ਦੇ ਅੰਤਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਉਹ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬੁਝਾ ਮਾਰਦੀ ਗੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਿੰਝ ਕਰਾਂਗਾ? ਬੰਦੇ ਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਬਹੁਤ ਕਸ਼ਟਮਈ। ਦਰਦ ਦਾ ਵਹਿੰਦਾ ਦਰਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਵਿਚ ਖੁਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਦਬੀਰਾਂ ਅਤੇ ਰੁੱਸ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਕਦੀਰਾਂ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਦਰਦ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪੀੜ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਅਵੇਸਲੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਰ ਜਦ ਇਹ ਪੀੜ ਆਪਣੀ ਪਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਤਾਅ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਅਤੇ ਖੁਦ ਦੀ ਨੋੜਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬੰਦੇ ਦਾ ਖੁਦ ਲਈ ਜੁੜਨ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਏ ਬੰਦੇ ਦਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਝ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਉਂਤਣਾ। ਇਸ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਨਾਲ ਅੰਤਰੀਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਰਜੀਹ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਬੰਦਾ ਜਦ ਖੁਦ ਨਾਲ

ਜੁੜਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ, ਕਮੀਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੁੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਦਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰੀ ਬਦਲਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਮਖੌਟਾ ਜਦ ਕਿ ਅੰਤਰੀਵੀ ਬਦਲਾਅ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ।

ਬੰਦੇ ਦੇ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਕੂੜ ਕਪਟ ਤੋਂ ਨਿਰਲੋਪ, ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦ ਤੋਂ ਅਲੂਫ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਦਾ ਤਲਬਗਾਰ ਹੋਵੇ। ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਖੁਦ ਹੀ ਖੁਦ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣਦਾ। ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜਿਉਂਦਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਵਿੱਚੋਂ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਖੁਦ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਾ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਵੀ ਬਣਦਾ। ਖੁਦ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਖੁਦਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਛਾਣਦਾ ਅਤੇ ਖੁਦਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਰਹਿਮਤੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਆਬਸ਼ਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਖੁਦ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਖੋਰੂ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ। ਖੁਦ ਨੱਚਦਾ ਵੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਨਚਾਉਂਦਾ ਵੀ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੁਸਾਉਂਦਾ ਵੀ ਅਤੇ ਮਨਾਉਂਦਾ ਵੀ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਵੀ। ਖੁਦ ਨਾਲ ਝਗੜਦਾ ਵੀ ਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰਦਾ।

ਬੰਦੇ ਦੇ ਖੁਦ ਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਅਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਖੁਦ ਤੋਂ ਖੁਦ ਦੀ ਦੂਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇਰੀ ਵੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਨਸਿਕ ਧਰਾਤਲ ਦੀ ਲੋੜ। ਇਹ ਮਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਜਾਂ ਔਖਾ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਵੱਗਿਆ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਪਰ ਉਹੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੁਹਾਰਾਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਵੰਨੀ ਮੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕਦਮ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਵਿਛਾਈ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਨਣ-ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੇ ਚੰਨ ਦੀ ਕਾਤਰ ਤੋਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇ ਭਰ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਬਣਨਾ, ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਣਗੇ। ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਦਾ ਜੁੜਨਾ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਖੁਦ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਮਨ ਦੀ ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲ ਉਪਜਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਇਨਾਇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਖੁਦ ਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ, ਸਿਰਫ਼ ਬੰਦਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਦੇ ਖੁਦ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਦ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅਸਲੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕੀ ਹੈ? ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਦੇਣ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਬਿੰਬ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲੋਕ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਜਿਉਂਦੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਦ ਨਾਲੋਂ ਖੁਦ ਦੀ ਦੂਰੀ ਦੀ ਤੜਫ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ;

ਮੈਂਬੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੇਰੀ ਦੂਰੀ ਜਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਖੁਦ ਹੀ ਅੰਦਰਲੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਜਦ ਖੁਦ ਹੀ ਖੁਦ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੀ ਨਾ ਭਰੇ, ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਦੀ ਨਦੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਤਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਹੁੰਦੇ ਖੁਦ ਦਾ ਤੁਸੱਵਰ ਜਾਂ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਤਾਰੀ, ਤਦ ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਜੰਗ ਲੜੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਜਿਹੜਾ ਸੱਜਣ ਸੁਨੇਹਾ ਧਰੇ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹਉਕਾ, ਲਿਖੀ ਪੌਣਾਂ 'ਤੇ ਇਬਾਰਤ ਉਦੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਜੀਹਨੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਹੰਘਾਲੀ ਪਾਣੀ ਜਹੀ ਤਸਬੀਹ, ਆਈ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਯਾਦ ਯਾਰੇ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਜੀਹਦਾ ਤਿੱਖਤ ਦੁਪਹਿਰੀਂ ਸੜੇ ਲੁਆਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾ, ਉਹ ਨੂੰ ਸਾਵਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਕਾਹਤੋਂ ਵਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਹੁੰਦੀ ਖੁਦ ਤੋਂ ਬੇਨਿਆਜ਼ੀ ਸਦਾ ਕਬਰਾਂ ਦਾ ਵਾਸ, ਉਦੀਂ ਖੁਦ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਕਦੇ ਕਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਦਾ ਜੁੜਨਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਕਰਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਲੋਕਾਰੀਆਂ ਕਲਾ-ਕਿਰਤਾਂ ਹੋਣ। ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਵਿਲੱਖਣ ਲਿਖਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਲਮ ਵਿੱਚੋਂ ਉਕਰੀ ਕੋਈ ਅਗਾਮੀ ਅਜੂਨੀ ਕਾਵਿ-ਕਿਰਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸਾਰ ਦੇਵੇ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਆਵੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਕਲਾ-ਕਿਰਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸਿਰਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸਮੁੱਚੀ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਸਲੋਕ ਆਦਿ ਆਵੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਰਮਜਾਂ ਦੀ ਰੰਗਰੇਜ਼ਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਖੁਦਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ।

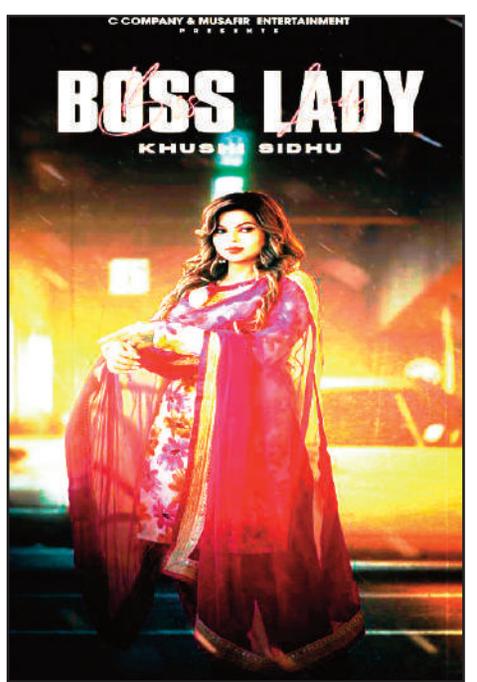
ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਦੇ ਜੁੜਨ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਹਨਾ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ। ਫਿਰ ਚਾਹਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਦਸਤਕ ਬਣਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀਆਂ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਤੀਰਬਤਾ ਨੇ ਹੀ ਤਾਂਘ ਬਣ ਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਮੁਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵ ਵੱਲ ਮੋੜਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਬੰਦਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਤੋਂ ਬੇਨਿਆਜ਼, ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਖੁਦ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਬੁੱਧ। ਇਕ ਅਲਹਾਮੀ ਆਵੇਸ਼ਤਾ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਤਾਰੀ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਜੀਵਨ-ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਸੁੰਨਤਾ, ਸਹਿਜਤਾ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਤੇ ਸਹਿਜ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਖੁਦ ਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲੇ ਅਤੇ ਨਰੋਏ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਖਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧਿਤ ਸੁਗਾਤਾਂ ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ, ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਚੇ ਹੋਕਰੇ ਲਾਉਂਦੇ। ਜੀਵਨ-ਅਕਾਰਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀਵਨੀ ਸੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਸੁੱਤੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਜੋਗੀ ਕਰਦੇ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਵਰਗੀ ਬਿਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ। ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਦੇ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਬਣ ਜਾਵੋਗੇ।

ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਮਨੁੱਖ
ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਨਾਲੋਂ ਕੋਹਾ ਤਿੜਕਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰਸਾਤਲ ਵਿਚ ਡਿਗਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਆਖਰੀ ਪਤਾਅ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਇੰਦਰਾਵੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੋਹਾ ਜਕੜਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਆਤੁਰ, ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਆਕੀ ਅਤੇ ਜੁਬਾਨ ਵੀ ਬਬਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ। ਇਸ ਅਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਕੀਰਨਤਾ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਉਮਰ ਬਿਤਾ ਕੇ ਵੀ ਅਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਾ ਹਉਕਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਬਰਸਾਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਦਰਿਆ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਬਰੇਤਿਆਂ ਦੀ ਜੂਨ ਹੰਦਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ। ਬਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਪੱਤਝੜਾਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਰਿਹਾ। ਅੰਬਰ ਜੇਡ ਪਰਵਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਾਤਲ ਗਰਕਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

ਸੀ ਕੰਪਨੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੁਆਰਾ ਗਾਇਕਾ ਖੁਸ਼ੀ ਸਿੰਧੂ ਦਾ 'ਬੌਸ ਲੇਡੀ' ਗਾਣਾ ਰਿਲੀਜ਼

ਧਨੋਲਾ ਮੰਡੀ (ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ)- ਦੀ 'ਸੀ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਮੁਸਾਫਿਰ ਇੰਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਕੈਨੇਡਾ' ਦੁਆਰਾ ਲੁਪਿਆਣਾ ਦੀ ਗਾਇਕਾ ਖੁਸ਼ੀ ਸਿੰਧੂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ ਗੀਤ ' ਬੌਸ ਲੇਡੀ' ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਯੂ ਟਿਊਬ ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਿੱਕੀ ਵਿਰਕ ਧਨੋਲਾ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਸਿੰਧੂ ਦੁਆਰਾ ਗਾਇਆ ਇਹ ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਤੇ ਗਿੱਧੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਕੀ ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੰਨ ਸਾਹਕੋਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਕ ਧੁਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਗਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡੌਰੀਓਮਾਨ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਰੁਖ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਗੀਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਾ ਉਤਰੇਗਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੇਗਾ। ਧਨੋਲਾ ਤੋਂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਨ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਭੋਗੜਾ ਕਲਾਕਾਰ, ਰੰਗਕਰਮੀ ਤੇ ਫਿਲਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਪਾਲੀ ਯੂਐਸਏ, ਚਰਨਜੀਤ ਮਿੱਤਲ ਐਮਸੀ , ਰਾਕੇਸ ਕੁਮਾਰ ਮਾੜੀ, ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਅਸਪਾਲ, ਮਹੁਮਦ ਮਕਬੂਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ, ਕੁਮਾਰ ਪਿੰਟੂ, ਖੰਬੂ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੀਪਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿੱਕੀ ਵਿਰਕ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਮੁਬਰਾਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੋੜ 'ਤੇ ਈਰਾਨ, ਕਈ ਖੱਖਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ 'ਚ ਡੁੱਬੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਈਰਾਨ 'ਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਰੋਸ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿਜ਼ਾਬ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ 'ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸ਼ਾਸਨ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਈਰਾਨ 'ਚ ਇਸਲਾਮੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਹਿਜ਼ਾਬ ਨਾ ਪਹਿਨਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਈ ਮਹਸਾ ਅਮਿਨੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਰਾਨ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਈਰਾਨ 'ਚ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਕਟੀਵਿਸਟ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਐਚਆਰਏਐਨਏ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਹੁਣ ਤਕ 516 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ 19,000 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 70 ਹੈ ਅਤੇ 689 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਈਰਾਨ ਦੀ ਮੰਨੀ-ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੋਗਮੇਹ ਗਾਜ਼ਿਆਨੀ ਅਤੇ ਕੋਤੋਯੂਨ ਰਿਆਹੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰਾ ਤਰਾਨੇਹ ਅਲੀਦੁਸਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਕਾਰ ਅਸਕਾਨ ਖਤੀਬੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਾਦੀ ਵਰਦੀ ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਤਮਾਮ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਅਮਿਰ ਨਸਤਰ ਆਜ਼ਾਦਾਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ ਸੌ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 11 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। 23 ਸਾਲਾ ਮਾਜ਼ੀਦਰੇਜਾ ਰੇਹਨਵਰਦ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਰੇਨ ਨਾਲ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਏਨੇ ਕਰੂਰ ਦਮਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉੱਝ ਤਾਂ ਈਰਾਨ 'ਚ ਪਿਛਲੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 2019 ਦੇ 'ਖੂਨੀ ਅਬਾਨ' 'ਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1,500 ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਈਰਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ 31 ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅੱਗ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ 160 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ 144 ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ

ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ 1979 'ਚ ਈਰਾਨੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਵਿਰੋਧ ਅਭਿਆਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਖਾਸ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ

ਵਿਕਾਸ ਸਾਰਸਵਤ

ਮਹਸਾ ਅਮਿਨੀ ਕੁਰਦ ਮੂਲ ਦੀ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਵਰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਿਰੋਧ

'ਤੇ ਮਨਾਇਆ।

ਈਰਾਨ 'ਚ ਜਾਰੀ ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧ ਸਮਝਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਦਮਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕੱਟੜਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨ-ਜਨ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਨੈਤਿਕ ਬਲ ਦੀ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਲੱਛਣ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਇਕ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਉਦਾਸੀਨ ਰਿਹਾ ਮੱਧ ਵਰਗ ਇਸ ਵਾਰ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ ਹੈ। ਕਲਾ, ਅਭਿਨੈ ਅਤੇ ਖੇਡ ਜਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ 'ਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਇਕ-ਨਾਇਕਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਏਨੀਆਂ ਪ੍ਰਬਲ ਹਨ ਕਿ ਕਤਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਟੀਮ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਮਨ ਦਾ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਦੇਖੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਈਰਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਟੀਮ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਸੜਕਾਂ

ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਹਿਜ਼ਾਬ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਰਵਉੱਚ ਨੇਤਾ ਖਾਮੇਨੇਈ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਪਾੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਈਰਾਨੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਬਲ ਬਾਸਿਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹੋ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ 1999, 2009 ਅਤੇ 2019 ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਲੋਕ ਤੋੜਵੀਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਜੀਵਨ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਨ।

ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ

ਛਿੱਤੀ ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੀ 'ਜਿਨ, ਜਿਆਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ' ਯਾਨੀ ਔਰਤ, ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਈਰਾਨ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ, ਕਲਾਕਾਰ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ, ਸਾਬਕਾ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਮੇਨੇਈ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਏਨੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇ ਖਾਮੇਨੇਈ ਦੀ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜੂਬੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਈ ਮਾਅਨਿਆਂ 'ਚ 2002 ਦੀ ਇਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀ 1979 ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮੁੜ ਆਰੰਭ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਛਮਪ੍ਰਸਤ ਪਹਿਲਵੀ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਬੁਰਜੂਆ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਖੋਮੋਨੀ ਅਤੇ ਮੁੱਲਾਵਾਂ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਥਿਆ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਈਰਾਨੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ 'ਚ ਇਕ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ 1979 'ਚ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਭਰ 'ਚ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਵਿਰੋਧ ਹਿਜ਼ਾਬ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ 2019 ਅਤੇ 2022 'ਚ ਫਿਰ ਇਕ ਵਾਰ ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਹਿਜ਼ਾਬ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ।

ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਫ਼ਰਕ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਈਰਾਨ 'ਚ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਈਰਾਨ 'ਚ ਕੱਟੜਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਜ਼ੀਦਰੇਜਾ ਰੇਹਨਵਰਦ ਦੀ ਬੇਖ਼ੌਫ਼ ਅਪੀਲ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ੋਕ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਫਾਤਿਹਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਵਧਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਸਲਾਮੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਭੜਾਸ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਈਰਾਨ 'ਚ ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਜਾਂ ਜੋਰੋਆਸਟਰ ਧਰਮ 'ਚ ਰੁਚੀ ਵਧੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਈਰਾਨ 'ਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕੱਟੜਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਕੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਗੋਂ ਮਜ਼ਹਬ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਦਮਾਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ-ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਫਿਲੋਰ 'ਚ ਐਤਵਾਰ ਦੇਰ ਰਾਤੀ ਕੁਝ ਨਸ਼ੇਰੀ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਾਰ ਖੋਹ ਲਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਟੀਮ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਹਨ? ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿਰਫ਼ ਪਿਛਲੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ 'ਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਇਕ ਝਾਤ ਪਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੰਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੈਂਗਸਟਰ

ਦੀਪਕ ਟੀਨੂੰ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੰਨਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬੈਰਕ 'ਚ ਤਿੰਨ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਚਾਰ ਕੈਦੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ 'ਤੇ ਤਾਂ ਕਤਲ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪੱਟੀ 'ਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੁਟੇਰੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਅੱਗਿਓਂ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਉਥੋਂ ਪੱਤਰਾ ਵਾਚਣਾ ਪਿਆ। ਅਪਰਾਧੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਜਿਗਰਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਵਾਪਰੀ ਉਸ ਵਾਰਦਾਤ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਤਿੰਨ

ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਬਰੀ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ 'ਚ ਇਕ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ 150 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਹੈਰੋਇਨ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੇਲ ਨਾਲ ਇਕ-ਐਠੀ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ 20 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਇਹ ਉਸੇ ਲੋਹ 'ਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਨੋਕ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਦਾ ਤੱਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਨਸ਼ਾ ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਿੱਥੈਟਿਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ

ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਦੂਣ-ਸਵਾਏ ਸੁਪਨੀਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਉਹ ਪਤਨ ਦੀਆਂ ਡੁੱਘਾਣਾਂ 'ਚ ਗਰਕਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਗੈਂਗਵਾਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅੰਗ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖਧਾਰਾ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਨੀਤੀ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਧਰ ਸਕਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਈਕਲ ਫੋਰਡ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ- ਓਂਟਾਰੀਓ ਦੇ ਸਿਟੀਜਨਸ਼ਿਪ ਤੇ ਮਲਟੀ ਕਲਚਰਲ ਮੰਤਰੀ ਮਾਈਕਲ ਫੋਰਡ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਤੇ ਗਾਇਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ ਕਿਹਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਮਾਈਕਲ ਫੋਰਡ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪਰਕਰਮਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਈਕਲ ਫੋਰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੋਸਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਜੋ ਅਸੀਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਜਾਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਓਂਟਾਰੀਓ 'ਚ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਬਹੁਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਹਰ ਕੌਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹਰ ਧਰਮ, ਕੌਮ ਤੇ ਜਾਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਓਂਟਾਰੀਓ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਘੁੰਮਣ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦੇ ਮਿਸਾਲੀ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਓਂਟਾਰੀਓ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਸ਼ੀ ਗਾਇਬ ਵੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਾ ਸਰਾਏ, ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਗਾਇਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵੀ ਗਏ।

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL

ENROLLED AGENT

BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS

TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS, TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAYROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE

Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EXPECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST!

E.A.

Open 7 Days
Weekends/Evenings
(Year Round Service)
Resonable Rates
Call for Appointment

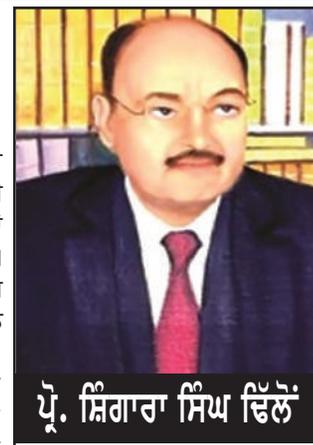
CALL: R. PAL. SINGH EA- 510-750-3464

EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514,
Insurance Life- Only Agent #0G76896

39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont, CA 94538

Email:singhrpal@sbeginet Singhtax.com

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਜਾੜਾ

ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੰਨ 1947 'ਚ ਹੋਏ ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਮ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਮਕ ਦੋ ਟੋਟਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਹਰ ਸਾਲ ਜਸ਼ਨ ਮਨਵਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਟੁੱਟ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਵੰਡ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੂਟਨੀਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਹੀ ਨਾ ਮੰਗ ਲੈਣ।

ਵਰਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਰਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹਿਮਾਚਲੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੰਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਈ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਕਾਰਨ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਭੱਜਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਹੱਦ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ

ਉਦਯੋਗ ਨਾਮਾਤਰ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਬਿਮਾਰ ਹੈ, ਦੀਵਾਲੀਆ ਵੀ ਤੇ ਮੰਦੇਹਾਲ ਵੀ। ਸੰਨ 1966 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਮੋਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੱਤ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਉਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣੀਆਂ ਹੋਣ। ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੜ ਦੜ ਵੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੂੰਹ 'ਚ ਘੁੰਗਣੀਆਂ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸੱਲਸਲ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਟਵਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਅਖੰਡ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਪਰ ਤਦ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਕੋਲ ਏਹੀ ਅੜੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ 'ਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬੇਵਤਨ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਲਈ ਅਮਾਦਾ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਉਜੜ ਕੇ

ਇਕ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਦੂਜੇ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦ ਇਕ ਮੁਲਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਾ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਲੈ ਲੈਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੈਕੇ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਜਾੜਾ-ਉਜਾੜਾ-ਉਜਾੜਾ। ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੀਵਾਲੀਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਘੋਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਬਤ ਵਰਗੇ ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਰਸਾਇਣ ਘੋਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਨਾ ਅਗਲਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਿਛਲਾ ਸਿਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੋ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੋ ਰੋਪੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ 28 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਰ ਸੀ, ਉਹ ਵੱਢ ਕੇ ਯੂਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਂ, ਇਹ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕਾਸੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸਲ ਕਸੂਰਵਾਰ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 1947 ਵੇਲੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਨ 1966 ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਛ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਿਤਮ-ਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1 ਨਵੰਬਰ 1966 ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਾਅਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਫ਼ਾ ਨਾ ਹੋਏ ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਜੋ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਅੱਜ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ, ਦੁੱਖ ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਧੋਖਾ ਤੇ ਖਿਲਵਾੜ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਤੰਦੂਆ

ਏਹੀ ਕੁਝ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਉਜੜੇ, ਮਾਰੇ ਗਏ, ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ। ਉਸ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਭੰਗੜੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੋਇਆ, ਖੂਨ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਗੇ। ਉਥੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਕੇ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਨਵੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਂਦਰ-ਵੰਡ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹੋਈ। ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਇਸ ਵੰਡ ਵਿਚ ਢਾਈ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਲੇ ਢਾਈ-ਆਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਗਿਆ ਤੇ ਕੱਟਿਆ-ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਨਾਂ ਦੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਗੰਗਾਨਗਰ ਤੇ ਬੀਕਾਨੇਰ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੋ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੋ ਰੋਪੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ 28 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਰ ਸੀ, ਉਹ ਵੱਢ ਕੇ ਯੂਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਂ, ਇਹ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕਾਸੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸਲ ਕਸੂਰਵਾਰ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰਕਹੀਣ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵੱਲ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਡੰਗ-ਟਪਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁੱਘੜ-ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਕਾਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੋਚ ਦੀ ਚੰਗਿਆੜੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਬਣ ਜਾਵੇ!

ਅੱਤ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਕੋਲੋਂ ਅਣਚੱਲਿਆ ਬੰਬ ਮਿਲਣਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਤੋਂ ਨਿੱਤ ਡੁੱਠਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਧੁੰਦ ਵੇਖ ਕੇ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਕੰਡਿਆਲੀ ਵਾਤ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਉਦੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਤੇ ਤੌਖਲੇ ਉਪਜਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐਸਆਈ ਤੇ ਉਸ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸੰਗਠਨ ਸਦਾ ਭਾਰਤ 'ਚ ਗਤਬਤ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਝਾਕ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਕਸ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ-ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੀਸੀ, ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਬਾਣੇ ਆਦਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਡਾਢੇ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ-ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਸਮੇਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਚੌਕਸੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ

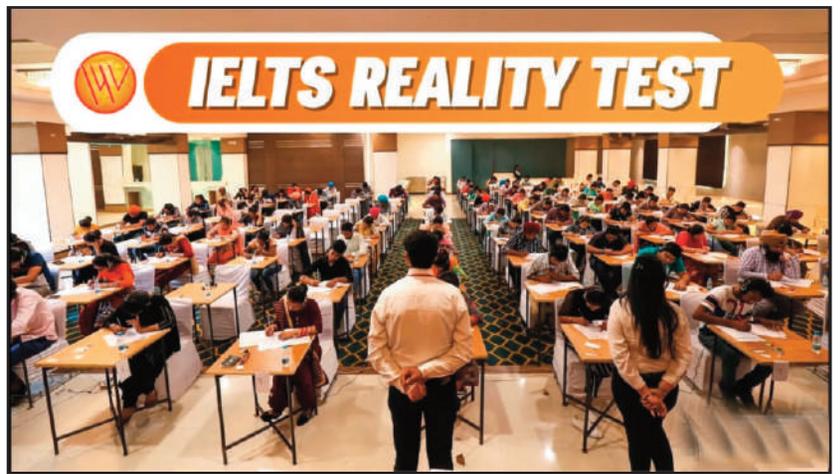
ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਰਹਾਲੀ ਬਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਰਾਕਟ ਪ੍ਰੋਪੈਲਡ ਗ੍ਰੈਨੇਡ' ਹਮਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਹਾਲੇ 1980 ਤੋਂ 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਮਾੜੇ ਅਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਉਦੋਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਹੁਣ ਦੁਣ-ਸਵਾਇਆ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਫੌਜ 'ਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਜੋਕੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚ ਗਲਤਾਨ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭਲੇ ਦਹਾਕੇ ਤਕ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲੀ 'ਅਫ਼ੀਮ ਜੰਗ' ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸੋਹਣੇ-ਸੁਨੱਖੇ ਤੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੰਨਗੀ ਅੱਜ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਚੀਨ ਦੀ ਅਰਬ-ਵਿਵਸਥਾ ਮੱਧ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 17ਵੀਂ ਤੇ 18ਵੀਂ ਸਦੀ

ਤਕ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਉਸ ਤੋਂ ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਫ਼ੀਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਪਤਨ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ 'ਚ ਡਿੱਗ ਪਵੇ। ਇੰਜ ਹੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਸ਼ਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਮੱਗਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤਕ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦਮਾਂ ਸਦਕਾ ਅਜਿਹਾ ਰੁਝਾਨ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਘਟਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹੁਣ ਡੁੱਠ ਰਾਹੀਂ ਤਸਕਰੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਖੇਪ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਡਾਢਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ। ਬੀਐੱਸਐੱਫ਼ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਤੰਬਤ ਰਹਿ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਡੁੱਠ ਨੂੰ ਫੁੰਡਣ 'ਚ ਮਾਹਿਰ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ੱਦਾਰ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਇੰਗਲਿਸ਼ ਸਿੱਖਣ ਵੱਲ ਦੌੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਕਿੱਧਰ ਗਈ ਮਾਂ ਬੋਲੀ

“ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਮੈਨੇ-ਤੇਨੇ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੋਵਾਂ, ਜਾਦੀ ਪਰੇ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ ਹਿੰਦੀ ਚਾਹੇ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਲਵੇ।” ਖਿਝਦੀ ਹੋਈ ਨਿੱਮੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਰਹੀ। ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ

ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮਿਕਸ ਕਰ ਕੇ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲੇ ਘੁਰੀ ਜਿਹੀ

ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ (ਅੰਜੂ)
ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਘਰੋਂ ਕੱਢੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਨਿੱਮੀ ਸਭ ਵੱਲ ਟੇਢੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਹ ਲੜਨ ਦੇ ਮੂੜ ਵਿਚ ਸੀ।
ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪਸੀਨਾ ਆ ਗਿਆ। ਅਖੇ, “ਸਰ ਮੈਂ ਤੋਂ ਅਭੀ ਗਈ ਸੀ ਜੀ। ਕੁਝ ਕੰਮ ਥਾ। ਪੀਛੇ ਸੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੌਲਾ ਪਾਣੇ ਲੱਗ ਗਏ ਜੀ।”
ਇਵੇਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਡਮ ਪਰਦੀਪ ਹਿੰਦੀ ਤੇ

ਵੱਟ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਚਲੇ ਖੈਰ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਉਧਾਰੇ ਮੰਗ ਹੀ ਲਏ ਉਸ ਨੇ ਬਿਗਾਨੀ ਮਾਂ ਤੋਂ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਨਿੱਮੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੇਖੋ ਮੈਡਮ, ਇਨਕੇ ਖਿਚ ਦੋ। ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਤੇ। ਏਕ ਤੋਂ ਇਨਕੇ ਮੂਹਰੇ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦੇ, (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

MK
Driving School
Union City
Student Driver

Sukhi Kaur
sukhi@mkdrivingschool.net
www.mkdrivingschool.net

510-461-6541

ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਤਜਰਬਾ, ਆਸਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ

'ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ' ਜੋ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ

ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪੰਥਕ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਜ਼ਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਆਗੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਾਸੀਅਤ ਸੀ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਉਹ ਆਗੂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦੇ ਵਾਰ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਿਹੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ

ਉੱਥੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 1946 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਰਤੋਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਾਰਚ 1953 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਹ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪੈਪਸੂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਮੋਰਚੇ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਉਹ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ। ਸਾਲ 1957 ਵਿੱਚ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ। ਸਾਲ 1953 ਵਿੱਚ ਉਹ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਆ ਗਏ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ

ਮੰਤਵ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਚੋਣ ਲੜਣਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵਾਂਗਾ।" ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਤਖਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਹੀ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮਈ 1964 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਹਾਈ ਬਾਅਦ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤਹਿਤ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ।

'ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ' 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 1984 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਿਲ ਹੋਇਆ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 'ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ' 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਏ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਲ 1969 ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਾਏ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਗਿੱਦੜਆਣੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ 2 ਜਨਵਰੀ, 1932 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਕਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਸੀ। ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੱਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਸੰਤ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 10 ਸਾਲ ਉੱਥੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 1946 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਰਤੋਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਾਰਚ 1953 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਹ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪੈਪਸੂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਮੋਰਚੇ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਉਹ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ। ਸਾਲ 1957 ਵਿੱਚ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ।

ਬਾਅਦ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਧੇਰੇ ਹੋਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਬਥ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੂਤ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਿਲ ਸਥਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਬਿਨ੍ਹਾਂ। ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਲ 1969 ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਾਏ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਗਿੱਦੜਆਣੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ 2 ਜਨਵਰੀ, 1932 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਕਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਸੀ। ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੱਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਸੰਤ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 10 ਸਾਲ

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 1724 ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਫਿਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ।

ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਦੂਜੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ 1955 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਰਗਰਮ ਪੰਥਕ ਧਰਮ-ਸਿਆਸਤ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੀ। ਉਹ ਫਿਰ ਸਾਲ 1960 ਵਿੱਚ ਚਲਾਏ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਗਏ। 'ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਅੰਦੋਲਨ' ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ 'ਖੁਸ਼ ਹੈਸਿਅਤੀ ਟੈਕਸ' ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚਲਾਏ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1960 ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰਾ

ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਜਾਣਾ ਯਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ 20 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 17 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਡੈਲੀਗੇਟ ਹਾਊਸ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ 15 ਨੁਕਤੀ ਡਿਮਾਂਡ ਚਾਰਟਰ ਲਈ 4 ਅਗਸਤ, 1982 ਤੋਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਲੜਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇਣ, ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਅਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਸਾਲ 1983 ਦੇ ਅੰਤ ਦੌਰਾਨ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਇਕੱਲੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸੀ। ਕਈ ਵੇਲੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਹੋਣਾ ਸਧਾਰਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਅਕਾਲੀ ਵੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਅਤੇ ਮਈ 1985 ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰਿਹਾ। ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ।

ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ

ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ 20 ਅਗਸਤ, 1985 ਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਗੋਂ, ਆਪਣੇ ਡੈੱਬ ਵਾਰੰਟ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਸੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 6 ਜੂਨ 1985 ਦੇ ਖਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖਤ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਏ ਜਾਣਾ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।" ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ, ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਯਥੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਚੋਟੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਬਿਮਾਰੂ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ?

(ਸਫ਼ਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵੱਲੋਂ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਫੌਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੁਖ਼ ਨਾ ਅਪਣਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਸਹਿਮ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਇਲਾਕਾਵਾਸੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ। ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਕੇ 'ਜੇ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਗਿਣਿਆ ਮਿੱਥਿਆ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ; ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਲੀਸ ਕਰਮੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ

ਦੇ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਿੱਧਰ ਗੁਆਚ ਗਈਆਂ ਹਨ? ਆਖ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੈਕਟਰੀ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ? ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਰਾਹ ਬਚਦਾ ਹੈ? ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਨਿੱਸਲ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ... ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਲੈ ਕੇ ਕਿੱਧਰ ਜਾਣ? ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਰਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੋਰਾਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਕਰਕੇ ਆਫ਼ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਝਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਲੜੀਫ਼ੁਪੁਰੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਹਰ ਬਸਰ ਜਾਣੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਸੀਂ 1947-48 ਦੇ ਉਜਾੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਥਾਂ ਮਿਲੀ ਉੱਥੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸ ਗਏ।

ਪਾਟੋਧਾੜ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਲੁੱਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ

ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਹ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਲੜੀਫ਼ੁਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਕੱਚੇ ਪੱਕੇ ਘਰ ਬਣਾਏ। ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਉਹ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਥੇਰੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਤ ਨਾ ਪੁੱਛੀ। ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਫਲੈਟ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਗਏ। ਇਹ ਕੋਹੀ ਜਿੱਤ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ 'ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ' ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਘਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਰਦੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਹੇਠਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਵੈਮਾਣ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲੋਕ। ਕੀ 1947-48 ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਤਿੰਨ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਏਕੜ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸੋਨੇ ਦੀ ਖਾਣ ਬਣ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਲਦਾਰ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੰਡ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਲੂਕ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀ

ਆਖਣਾ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਕ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਗੁੜ੍ਹਿਆ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਕ ਮੌਲਿਕ ਚਿੰਤਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਸਿਆਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਫ਼ੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ:

'ਯੇ ਦਾਗ਼ ਦਾਗ਼ ਉਜਾਲਾ, ਯੇ ਸ਼ਬ-ਗਜ਼ੀਦਾ ਸਹਰ।
ਵੇਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਥਾ ਜਿਸਕਾ, ਯੇ ਵੇਂ ਸਹਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ।
ਯੇ ਵੇਂ ਸਹਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸਕੀ ਆਰਜ਼ੂ ਲੋਕਰ
ਚਲੇ ਥੇ ਯਾਰ ਕਿ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ ਕਹੀਂ ਨਾ ਕਹੀਂ
ਫ਼ਲਕ2 ਕੇ ਦਸਤ3 ਮੇਂ ਤਾਰੋਂ ਕੀ ਆਖ਼ਰੀ ਮੰਜਿਲ...'
1. ਰਾਤ ਦਾ ਡੰਗ ਸਹਿੰਦੀ ਸਵੇਰ, 2. ਆਸਮਾਨ, 3. ਮਾਰੂਥਲ।

ਸਰਕਾਰ, ਮੁਕਾਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲਾਉ ਟੋਲੇ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਆਉਣ ਦੀ ਸਪੇਸ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਖਲਾਅ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਜਹਿਰੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਲਸਣ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ

ਹਰਾ ਲਸਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪਰਿਗ ਲਸਣ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਲਸਣ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤੇਦਾਰ ਲਸਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੂਪ, ਪਨੀਰ ਡਿਪਸ, ਸਟਰਾਈ ਫਰਾਈਜ਼, ਸਲਾਦ, ਮੀਟ ਭੁੰਨਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸੁਆਦ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰਾ ਲਸਣ ਐਲੀਸਿਨ ਨਾਮਕ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰੋਲ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੁਕਾਮ, ਖੰਘ ਅਤੇ ਫਲੂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ-

ਕੋਲੈਸਟ੍ਰੋਲ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਲਸਣ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰੋਲ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ

ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਐਲੀਸਿਨ ਨਾਮ ਦਾ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਖਰਾਬ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰੋਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਚੰਗੇ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰੋਲ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਖੂਨ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਹਰਾ ਲਸਣ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਚ ਖੂਨ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਸਰੀਰ 'ਚ ਆਇਰਨ ਨੂੰ ਸੋਖਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਖੂਨ ਦੇ ਸੈੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ

ਲਸਣ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟੀ-ਇੰਫਲੇਮੇਟਰੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਾਚਨ ਕਿਰਿਆ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੈਸ, ਬਲੇਟਿੰਗ, ਬਦਹਜ਼ਮੀ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਮੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਲਸਣ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਐਂਟੀ-ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਬਾਇਓਟਿਕ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਮੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ ਵੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਰੀਰ ਡੀਟੋਕਸ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਲਸਣ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਡੀਟੋਕਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਲਸਣ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਬਾਲ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਆਪਸ਼ਨ ਹੈ ਲਸਣ ਦੇ ਪੱਤੀਆਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਲਾਦ ਅਤੇ ਸੂਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿੱਠਾ ਖਾਣ ਦੇ ਨੇ ਕਈ ਨੁਕਸਾਨ

ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਵਿਟਾਮਿਨ, ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ, ਚਰਬੀ ਅਤੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ੂਗਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਮਿਠਾਈਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਉਰਜਾ ਦਾ ਪੱਧਰ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਬਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹੋ।

ਮੂੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਚਿਤਚਿੱਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਜੇਤਾਂ ਦਾ ਦਰਦ- ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੰਡ ਦੇ ਸੇਵਨ ਅਤੇ ਰਾਇਮੇਟਾਇਡ ਗਠੀਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਡਾਈਟ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨਸੋਮਨੀਆ -ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਚਿਤਚਿੱਤੇਪਨ ਕਾਰਨ ਨੀਂਦ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਠਾਈਆਂ ਖਾਣ ਨਾਲ ਨੀਂਦ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ-

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੈਸਟਰੋਇੰਟੋਸਟਾਈਨਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈ.ਬੀ.ਐੱਸ. ਜਾਂ ਕਰੋਨ ਰੋਗ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੰਡ ਦਾ ਸੇਵਨ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਗੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਠਾਈਆਂ ਦਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਆਪਸ਼ਨ- ਚੀਨੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼ਹਿਦ ਜਾਂ ਗੁੜ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਹਤ ਮਾਹਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹਿਦ, ਗੁੜ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਦਾ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਨੀ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿੱਠੇ ਜਾਂ ਚੀਨੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰ ਵਧਣਾ, ਸ਼ੂਗਰ, ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਵਿਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਹਾਈ ਬੀ.ਪੀ. ਯਾਨੀ ਕਿ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਰੀਰ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚੀਨੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ। ਤਾਂ ਆ ਅੱਜ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੰਡ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਿੱਠੇ ਭੋਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ- ਸ਼ੂਗਰ ਦਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਈਪਰਟੈਂਸ਼ਨ ਯਾਨੀ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰ ਵਧਣਾ- ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਕਲੇਟ, ਮਿਠਾਈ ਜਾਂ ਚਿੱਟੀ ਖੰਡ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਖਰਾਬ ਮੂੜ- ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੰਡ

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਿੱਠੇ ਭੋਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ- ਸ਼ੂਗਰ ਦਾ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਈਪਰਟੈਂਸ਼ਨ ਯਾਨੀ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰ ਵਧਣਾ- ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਕਲੇਟ, ਮਿਠਾਈ ਜਾਂ ਚਿੱਟੀ ਖੰਡ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਖਰਾਬ ਮੂੜ- ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੰਡ

ਵਾਲਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਹਨ ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜ

ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੀਜ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਚ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਈ, ਫਾਈਬਰ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਵਿਟਾਮਿਨ-ਬੀ, ਓਮੇਗਾ-3 ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਬੀਜ ਭਾਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਲਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸਕੈਲਪ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਸੰਘਣੇ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਝੜਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਬੀ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਕੈਲਪ 'ਤੇ ਫ੍ਰੀ ਰੈਡੀਕਲਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ। ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਹੋਅਰ ਮਾਸਕ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਅਰ

ਮਾਸਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜ, ਦਹੀਂ, ਨਿੰਬੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਪੀਸ ਲਵੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਦ, ਦਹੀਂ ਅਤੇ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਿਲਾਓ। ਹੁਣ ਇਸ ਪੇਸਟ ਨੂੰ ਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਓ, ਲਗਭਗ 30 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋ ਲਵੋ। ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਅਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਡਾਈਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੇਕ ਜਾਂ ਸਲਾਦ 'ਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੋਸ਼ਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਖਾਓ ਇਹ 4 ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹੋਗੇ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ

ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਸਮ 'ਚ ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਗਰਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ 'ਤੇ ਵੀ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮੌਸਮ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਓ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੇਥੀ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਈਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ
ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਮੇਥੀ ਦੇ ਹਰੇ-ਹਰੇ ਪੱਤੇ ਖੂਬ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਡਾਈਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਪੱਤੇ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਥੀ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਐਂਟੀ-ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤੀਆਂ 'ਚ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ, ਵਿਟਾਮਿਨ-ਈ, ਫਾਈਬਰ ਤੇ ਕਈ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਵਾਇਰਸ ਅਤੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪਾਲਕ ਖਾਓ-

ਪਾਲਕ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਕ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਇਰਨ, ਪੌਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਵਿਟਾਮਿਨ-ਕੇ, ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ, ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੂਲੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੋ-

ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੂਲੀ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਕਈ ਫਾਇਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਡਾਈਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਮੌਸਮ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਮੂਲੀ ਦੇ ਪਰਾਠੇ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀ ਜਾਂ ਸਲਾਦ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੂਲੀ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ, ਫੋਲਿਕ, ਐਂਥੋਸਾਇਨਿਨ ਕਈ ਖਤਰਨਾਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗਾਜਰ ਹੈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ- ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਲੋਕ ਗਾਜਰ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਆਇਰਨ, ਪੌਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਕਾਪਰ, ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਆਦਿ ਕਈ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗਾਜਰ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਟਾਮਿਨ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੱਖਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣ 'ਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਗਾਜਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

MISSION PEAK BROCKERS, INC

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

Acquisition and Financing of Commercial Real Estate.

GET TOP DOLLAR\$

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

CALL TODAY

(510) 490-9705

hssidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

**BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260**

